

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Socialinės pedagogikos magistrantūros studijų programa

Asta Astrauskienė

**SOCIALINĖS PEDAGOGINĖS PAGALBOS TEIKIMAS UGDYMO
PROCESO DALYVIAMS**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovė –
doc. dr. Daiva Alifanovienė*

2013

Turinys

Magistro darbo santrauka	3
Įvadas	5
1 skyrius. SOCIALINĖS PEDAGOGINĖS PAGALBOS TEIKIMO TEORINIAI ASPEKTAI	
ASPEKTAI.....	9
1.1. Socialinės pedagoginės pagalbos teisinis reglamentavimas.....	9
1.2. Socialinės pedagoginės pagalbos klausimai pedagoginėje literatūroje.....	12
1.3. Problemų, didinančių socialinės pedagoginės pagalbos poreikį, apžvalga.....	14
1.4. Bendradarbiavimo reikšmė socialinės pedagoginės pagalbos teikimo procese.....	17
1.5. Socialinę pedagoginę pagalbą teikiančių specialistų funkcijos bendrojo lavinimo įstaigose.....	20
2 skyrius. SOCIALINĖS PEDAGOGINĖS PAGALBOS TEIKIMO MOKYKLOJE VERTINIMAS MOKSLEIVIŲ, TĖVŲ IR SPECIALISTŲ POŽIŪRIU	
VERTINIMAS MOKSLEIVIŲ, TĖVŲ IR SPECIALISTŲ POŽIŪRIU.....	24
2.1. Tyrimo metodika.....	24
2.2. Tyrimo organizavimas.....	27
2.3. Tyrimo imties charakteristika.....	28
2.4. Dažniausios problemos, su kuriomis susiduria moksleiviai.....	30
2.5. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimas.....	32
2.5.1. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo svarbiausi aspektai.....	32
2.5.2. Šeimos bendradarbiavimas su mokykloje socialinę pedagoginę pagalbą teikiančiais specialistais.....	34
2.5.3. Mokykloje dirbančių pedagogų ir specialistų veiklos turinys.....	37
2.5.4. Socialinio pedagogo veikla, teikiant mokiniams socialinę pedagoginę pagalbą.....	39
2.5.5. Mokinių socialinės pedagoginės pagalbos poreikis.....	41
Išvados	44
Rekomendacijos	45
Literatūra	46
Summary	50
Priedai	52

Magistro darbo santrauka

Mokslinėje literatūroje daug kalbama apie moksleivių problemas bei socialinio pedagogo darbą, padedant jas spręsti, tačiau labai mažai analizuojama, kaip socialinės pedagoginės pagalbos teikimą vertina jos gavėjai (moksleiviai, tėvai) ir teikėjai (pedagogai).

Tyrimo objektas – ugdymo proceso dalyvių (ugdytinių, tėvų, pedagogų) nuomonė apie socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje teikimą. **Tyrimo tikslas** – atskleisti ugdymo proceso dalyvių (ugdytinių, tėvų, pedagogų) nuomonę apie socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje teikimą. **Tyrimo uždaviniai:** 1) Išanalizuoti mokslinę, pedagoginę, psichologinę literatūrą, teisinių duomenų bazę ir aptarti teorinius tyrimo aspektus. 2) Remiantis mokslinės literatūros analize, pateikti socialinės pedagoginės pagalbos teikėjų kompetencijų turinį ir veiklos charakteristikas. 3) Atskleisti pagrindines problemas, lemiančias socialinės pedagoginės pagalbos poreikį. 4) Remiantis tyrimo rezultatais suformuluoti rekomendacijas socialiniams pedagogams.

Tyrimo metodai: Mokslinės literatūros bei dokumentų analizė, anketinė respondentų (moksleivių, tėvų, pedagogų) apklausa, statistinė duomenų analizė. Tyrime dalyvavo 120 Pakruojo miesto ir rajono pagrindinių mokyklų moksleivių, 46 tėvai ir 66 pedagogai ir mokyklose dirbantys specialistai (socialinis pedagogas, psichologas, mokytojo padėjėjas, specialusis pedagogas, logopedas). Duomenų apdorojimui ir grafiniam pateikimui naudojama Microsoft Office Excel 2010. Tyrimo duomenims analizuoti buvo naudojamosi statistiniais metodais (aprašomoji statistika: dažniai (N), procentai (%), patikimumas ($p < 0,005$)). Analizėje lyginami atsakymų vidurkiai bei ieškoma statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atsakymų vidurkių.

Tyrimo duomenys rodo, kad daugelis apklaustų respondentų žino apie galimybę gauti specialistų teikiamą pagalbą, ja naudojasi ir yra patenkinti. Paaiškėjo, kad moksleiviai dažniausiai susiduria su šiomis problemomis: netinkamas mokinių elgesys pamokų metu, nenoras mokytis bei reketas. Seksualinis priekabiavimas, emocinė ir fizinė prievarta, patiriama iš mokytojų, yra rečiausiai pasitaikančios problemos, su kuriomis susiduria moksleiviai.

Moksleiviai nurodė, kad iškilus problemai dažniausiai kreipiasi į klasės auklėtoją ar socialinį pedagogą. Didžioji dalis moksleivių niekur nesikreipia – tai sąlygoja nepasitikėjimas mokykloje dirbančiais specialistais. Apklausa parodė, kad socialinis pedagogas ne tik atlieka savo pareigas pagal jų darbą reglamentuojančius dokumentus, bet dar ir tvarko nemokamo maitinimo dokumentus, mokinių pavežėjimo reikalus. Respondentams svarbiausia, kad socialinis pedagogas būtų tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus.

Esminiai žodžiai: pagalba, socialinis pedagogas, funkcija, bendradarbiavimas, efektyvumas.

Ivadas

Temos aktualumas ir naujumas. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose pažymima, kad visas bendrasis ugdymas yra orientuotas į vaiką, jaunuolį, jaunuolę, jų poreikius ir gebėjimus. Todėl šiandieninės mokyklos tikslas — padėti asmeniui maksimaliai išskleisti individualias kūrybos galias ir gebėjimus, tenkinant jo įgimtas reikmes: savirealizacijos — savęs įprasminimo, laisvės, meilės, pagarbos, kūrybos, tvarkos ir darnos poreikius¹.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose teigiama, jog švietimo misija: padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją ir būti savarankišku, veikliu, atsakingu žmogumi, norinčiu ir gebančiu nuolat mokytis bei kurti savo ir bendruomenės gyvenimą².

Mokykla, kaip pagrindinė vaiko socializacijos institucija, sparčiai reaguodama į nūdienos iššūkius, kintančius visuomenės poreikius, siekdama sudaryti sąlygas kiekvienam vaikui įgyti jo prigimtį atitinkantį išsilavinimą, privalo prisiišti vis daugiau socialinių funkcijų, kurių veiksmingas realizavimas kartu su socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis, mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais) ir mokytojais³ užtikrintų kokybišką bei visapusišką socialinės pedagoginės pagalbos vaikams teikimą. Todėl siekiant veiksmingai įgyvendinti mokyklai deleguojamas funkcijas bei atliepti naujus mokyklai keliamus iššūkius, svarbu numatyti visapusiškos pedagoginės psichologinės pagalbos mokykloje organizavimo formas, būdus ir metodus.

Merfeldaitės (2007) teigimu, veiksmingą socialinės pedagoginės pagalbos organizavimą ir teikimą užtikrina tik bendras įvairių specialistų darbas, kuris reikalauja informacijos, žinių, gebėjimų įvairiose srityse. Viena svarbiausių socialinės pedagoginės pagalbos teikimo sąlygų yra komandinis darbas, nes tik tokiu būdu galima koordinuoti pavienių specialistų veiklą, optimaliau nustatyti socialinės pedagoginės pagalbos poreikį, plėtoti tarpinstitucinį ir tarpžinybinį bendradarbiavimą. Lietuvos Respublikos švietimo pakeitimo įstatyme (2011) įvesta Vaiko gerovės komisijos sąvoka, kuria nusakomas visapusiškas pagalbos teikimas, prevencinio darbo organizavimas, saugios aplinkos ugdymuisi kūrimas. Šią pagalbą teikia kompetentingi specialistai: mokyklos socialinis pedagogas, mokyklos vadovas, psichologas, klasių auklėtojai, mokytojai ir kiti

---

¹ Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos I - X kl., 1997.

² Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų. 2003 m. liepos 4 d. Nr. IX 1700, <http://www.smm.lt/kiti/strategija2003-12.doc>.

³ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011). Valstybės žinios Nr. 38-1804.

mokykloje dirbantys specialistai. Socialinės pedagoginės pagalbos veiklos apraše⁴ nurodoma, kad pagalbos gavėjai yra vaikai, mokiniai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai), mokytojai – tikslinės grupės, kurioms reikalinga skirtingo pobūdžio socialinė pedagoginė pagalba.

Deja mokykloje dirbančių specialistų skaičius kol kas yra nepakankamas, siekiant efektyvinti mokymosi procesą. LR Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis 2003–2004 mokslo metus darbuotojų, teikiančių specialiąją pedagoginę, socialinę, psichologinę pagalbą 1856 darbuotojų. Iš jų – 506 logopedai, 290 specialieji pedagogai, 186 psichologai, 563 socialiniai pedagogai ir 27 socialiniai darbuotojai. Pagal pateiktą statistiką vienam darbuotojui vidutiniškai teko 300 mokinių (Lietuvos švietimas, 2003). Didėjantis specialistų, teikiančių specialiąją pedagoginę, socialinę, psichologinę pagalbą, skaičius dar neužtikrina kokybiškos ir visapusiškos pagalbos teikimo mokiniams efektyvumo, nes Lietuvoje kasmet vis daugėja mokinių, kuriems teiktina specialioji pedagoginė ir psichologinė pagalba.

Mokslininkai teigia, kad socialinė pedagoginė pagalba organizuojama ir teikiama siekiant spręsti įvairaus pobūdžio problemas, tokias kaip mokyklos nelankymas, nenoras mokytis, neadekvatus mokinių elgesys, nesutarimai su mokytojais, klasės draugais, mokymosi motyvacijos stoka ir kt. (Rimm, 1998; Rupšienė, 2000; Leliūgienė, 2003; Venskūnaitė, 2006; Ališauskas, 2007; Merfeldaitė, 2007; Indrašienė, Suboč, 2008; Targamadzė, Valeckienė, Kvieskaitė, 2008). Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo ypatumus tyrinėjo daugelis mokslininkų.

Merfeldaitė (2005, 2007a, 2007b, 2009), analizavo socialinės pedagoginės pagalbos komandos sudėties ypatumus; veiklos veiksmingumo sąlygas; socialinės pedagoginės pagalbos efektyvumą tėvų požiūriu; tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą.

Indrašienė, Suboč (2008a, 2008b, 2009), tyrinėjo socialinės pedagoginės pagalbos teikimą vaikams, patyrusiems mokymosi nesėkmes; tėvų požiūrį į socialinės pedagoginės pagalbos organizavimą mokykloje; socialinės pedagoginės pagalbos teikimą nesėkmingai besimokantiems moksleiviams. Indrašienė, Kvieskaitė, Merfeldaitė (2006) domėjosi socialinės pedagoginės pagalbos komandos sudarymu.

Mokslinių tyrimų socialinės pedagoginės pagalbos teikimo bendrojo lavinimo mokykloje tematika (Merfeldaitė, 2005; Indrašienė, Kvieskaitė, Merfeldaitė, 2006; Merfeldaitė, 2007, 2007; Indrašienė, Suboč, 2008, 2008, 2009; Merfeldaitė, 2009) rodo, jog daugiausia dėmesio skiriama

---

⁴ Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas (2011). Valstybės žinios Nr. 38-1804.

socialinės pedagoginės pagalbos vertinimui tėvų, mokinių požiūriu, analizuojamas komandos sudarymas bei veiklos efektyvinimas. Tačiau stokojama tyrimų, kurie atskleistų ir pačių socialinės pedagoginės pagalbos teikėjų subjektyvius vertinimus.

Tyrimo objektas – ugdymo proceso dalyvių (ugdytinių, tėvų, pedagogų) nuomonė apie socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje teikimą.

Hipotezė – ugdymo proceso dalyvių (ugdytinių, tėvų, pedagogų) nuomonė apie socialinės pedagoginės pagalbos teikimą mokykloje yra teigiama.

Tyrimo tikslas – atskleisti ugdymo proceso dalyvių (ugdytinių, tėvų, pedagogų) nuomonę apie socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje teikimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslinę, pedagoginę, psichologinę literatūrą, teisinių duomenų bazę ir aptarti teorinius tyrimo aspektus.
2. Remiantis mokslinės literatūros analize, pateikti socialinės pedagoginės pagalbos teikėjų kompetencijų turinį ir veiklos charakteristikas.
3. Atskleisti pagrindines problemas, lemiančias socialinės pedagoginės pagalbos poreikį.
4. Remiantis tyrimo rezultatais suformuluoti rekomendacijas socialiniams pedagogams.

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės literatūros bei dokumentų analizė.
2. Anketinė respondentų (moksleivių, tėvų, pedagogų) apklausa.
3. Statistinė duomenų analizė.

Tyrimo imtis:

- 120 6,7,8 klasių moksleivių;
- 46 tėvai;
- 66 pedagogai ir mokyklose dirbantys specialistai (socialinis pedagogas, psichologas, mokytojo padėjėjas, specialusis pedagogas, logopedas).

Tyrimas atliktas Pakruojo miesto ir rajono pagrindinėse mokyklose.

Pagrindinės sąvokos:

Pagalba - švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose apibrėžiama kaip specialistų, mokyklos darbuotojų vykdoma veikla, susijusi su mokinių socialinių bei pedagoginių poreikių

tenkinimu, leidžianti didinti vaiko ugdymo(si) kokybę, padidinanti švietimo veiksmingumą. Pagalbos teikimo tikslas – padėti įgyvendinti mokinių teisę į mokslą, užtikrinti veiksmingą mokinių ugdymąsi ir mokymąsi mokykloje bei sudaryti prielaidas pozityviai vaiko socializacijai ir pilietinei brandai (Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas (2011)).

Socialinis pedagogas - “socialinis pedagogas telkia mokyklos pagalbos komandą, koordinuoja pagalbos įgyvendinimą mokykloje ir už jos ribų bei pats teikia pagalbą vaikams, kai nepakanka klasės auklėtojo ar mokytojo kompetencijos (Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas (2011)).

Socialiniu pedagogu galima vadinti asmenį, kuris įgijęs socialinio pedagogo (ar kompleksinį socialinio darbo bakalauro ir profesinį pedagogo) pasirengimą ir yra pasiruošęs vykdyti vaikų politiką bei dirbti, atliekančiose ugdymo funkcijas, socialinėse institucijose, gebantis įvairaus lygio socialinėse grupėse vykdyti socializacijos, ankstyvosios prevencijos, pagalbos prevencijos ir socialinės reabilitacijos programas bei sėkmingas socialines interakcijas. Savo praktinėje veikloje socialiniai pedagogai daug dėmesio ir laiko skiria darbui bendruomenės (visuomenės) švietimo ir gerovės srityse, taip vadinamai socialinei edukacijai (Kvieskienė, 2005).

Funkcija - Tarptautinių žodžių žodyne apibrėžiama, kaip pareigos, paskirtis, veiklos sritis. V. Kučinskas, R. Kučinskienė teigia, kad funkcija – tai pareiga, veikla, paskirtis, atlikimas (Kučinskas V., Kučinskienė R., 2000, p.16).

Bendradarbiavimas - tai darbas kartu sujungus intelektines jėgas, pagalbą vienas kitam, bendras problemos sprendimas ir bendras sprendimo priėmimas“ (Ališauskienė, 2004).

Darbo struktūra

Baigiamąjį magistro darbą sudaro santrauka lietuvių kalba, įvadas, 2 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (71 šaltinis), santrauka anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 15 lentelių.

I skyrius. SOCIALINĖS PEDAGOGINĖS PAGALBOS TEIKIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Socialinės pedagoginės pagalbos teisinis reglamentavimas

Mokykla – tai tokia vieta, kurioje vaikas turi ypatingą galimybę atskleisti savo kūrybiškumą, puoselėti humanišką savarankišką pasaulėžiūrą, įgyti visapusišką išsilavinimą, ugdytis kultūrinę savimonę (Strakšytė, 2008). Šiandien tokia galimybė ne visada gali būti sėkmingai įgyvendinama be socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui, jo tėvams (globėjams) bei kitiems asmenims, susijusiems su vaiko ugdymu.

Pagalba švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose apibrėžiama kaip specialistų, mokyklos darbuotojų vykdoma veikla, susijusi su mokinių socialinių bei pedagoginių poreikių tenkinimu, leidžianti didinti vaiko ugdymo(si) kokybę, padidinanti švietimo veiksmingumą. Pagalbos teikimo tikslas – padėti įgyvendinti mokinių teisę į mokslą, užtikrinti veiksmingą mokinių ugdymąsi ir mokymąsi Mokykloje bei sudaryti prielaidas pozityviai vaiko socializacijai ir pilietinei brandai⁵.

Socialinė pedagoginė pagalba teikiama vadovaujantis Lietuvos Respublikos (toliau – LR) švietimo pakeitimo įstatymu (2011), LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymu (2011), Vyriausybės nutarimais, švietimo ir mokslo ministro įsakymais, kitais teisės aktais ir Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašu (2011).

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše (2011), LR švietimo įstatyme (2011), socialinė pedagoginė pagalba apibrėžiama kaip socialinių pedagogų, klasės vadovų, mokytojų, administracijos ir kitų darbuotojų veikla, susijusi su vaikų ir mokinių socialinių pedagoginių poreikių tenkinimu, leidžianti užtikrinti vaiko privalomą švietimą, ugdymosi kokybę, didinti švietimo veiksmingumą. Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis – teikti pagalbą vaiko tėvams (globėjams, rūpintojams), įgyvendinti vaiko teisę į mokslą, užtikrinti jo saugumą mokykloje: išsiaiškinti ir šalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti, sugrąžinti į mokyklą ją palikusius mokinius, kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal protines ir fizines galias ir joje adaptuotis (LR švietimo įstatymas; Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo aprašas, 2011). Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo uždaviniai yra šie: padėti sėkmingai vaikams ir mokiniams adaptuotis mokykloje, kitose institucijose, jų gyvenimo ir mokymosi aplinkoje, tapti visuomeniniu žmogumi, asmenybe; išsiaiškinti ir šalinti priežastis, dėl kurių vaikai ir mokiniai negali dalyvauti privalomame švietime, lankyti mokyklos ar vengia tai daryti; sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius, bendradarbiaujant su tėvais (globėjais, rūpintojais) ir institucijomis, atsakingomis už vaiko gerovę.

---

⁵ Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas (2011). Valstybės žinios Nr. 38-1804.

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše (2011) nurodoma vadovautis principais: lygios galimybės, visuotinumą, kompleksiškumą, veiksmingumą, individualumą, konfidencialumą. Indrašienės (2004) teigimu, pastarasis ypatingai svarbus, kadangi profesinės paslapties išsaugojimas yra asmens pasitikėjimo augimas ir profesijos prestižo kėlimas.

Bendrojo lavinimo mokykloje, socialinė pedagoginė pagalba teikiama tokiais formomis: asmeniui individualiai, dirbant grupėje, taip pat su mokyklos bendruomene (Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas, 2011). Dokumente apibrėžiamos ir socialinės pedagoginės pagalbos teikimo rūšys: konsultavimas, tyrimai, mokymas ir švietimas, prevencinės veiklos organizavimas, socialinės pedagoginės pagalbos tinklo kūrimas, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojų švietimas. Nurodoma, kad teikiant socialinę pedagoginę pagalbą bendradarbiaujama su socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, sveikatos priežiūros, teisėtvarkos institucijomis, kitais asmenimis.

LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymas (2010) – vienas naujausių ir svarbiausių dokumentų, kuriuo vadovaujamosi teikiant socialinę pedagoginę pagalbą. Vaiko minimali ir vidutinė priežiūra – vaikui teikiama švietimo ar kita pagalba ir kitos paslaugos, kuriomis siekiama teigiamų jo elgesio pokyčių. Įstatymo tikslas - sukurti vaiko teises ir teisėtus interesus bei visuomenės saugumo poreikius atitinkančią ir elgesio problemų turinčio vaiko socializacijai, ugdymui bei švietimo ir kitos pagalbos teikimui skirtą vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistemą, kuri padėtų vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą. Šiame dokumente minimi ir specialistai, kurie įgyvendina įstatymo tikslą. Tai psichologas, socialinis pedagogas, socialinis darbuotojas ar kitą atitinkamą kvalifikaciją turintis asmuo, teikiantis pagalbą vaikui.

Valstybinėse švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose, užtikrinančiose švietimo plėtotės prieinamumą, tęstinumą ir socialinį teisingumą, pabrėžiamas kryptingos pedagoginės, kultūrinės paramos vaidmuo visoms vaikams auginančioms socialinės rizikos šeimoms. Tuo tikslu įgyvendinamos kryptingos pedagoginio ir socialinio darbo su problemų turinčiais vaikais programos⁶.

Švietimo gairėse (2002) pažymima, kad mokyklos pradeda kryptingai dirbti su socialinę riziką patiriančiais vaikais ir jų šeimomis. Per 2003-2005 metus visose bendrojo lavinimo mokyklose pradėjo veikti rizikos vaikams skirtos pedagoginės ir socialinės paramos programos, siekiama užtikrinti socialiai apleistų vaikų privalomą ikimokyklinį, priešmokyklinį, pradinį ir

---

⁶ Valstybės švietimo strategijos 2003-2012 metams įgyvendinimo programa.

pagrindinį ugdymą (Švietimo gairės, 2002). Taigi, visų pakopų ugdymo institucijų vienas iš uždavinių yra suteikti socialinę, psichologinę ir specialiąją pagalbą.

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakyme Dėl pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio⁷ skelbiama, jog piliečiai pagal poreikį turi teisę gauti specialiąją, pedagoginę, psichologinę, socialinę pagalbą. Akivaizdu, kad kokybiškos švietimo paslaugos, mokymosi visa gyvenimą nuostatos, adekvati ir laiku teikiama psichologinė ir specialioji pedagoginė pagalba yra įmanoma valstybėje, turinčioje ne tik aiškiai apibrėžtus savo plėtros prioritetus, švietimo plėtros gaires, bet ir aiškų specialiosios, pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelį.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 m. balandžio 24 dienos nutarimu Nr. 471⁸ patvirtino Socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose 2001-2005 m. programa (toliau Socialinių pedagogų steigimo programa), kuri buvo pripažinta kaip viena iš Lietuvos Respublikos švietimo reformos programos sudedamųjų dalių ir kaip priemonė Socialinių ir pedagoginių vaikų mokymosi sąlygų sudarymo programai⁹, Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos nacionalinei programai¹⁰, Nacionalinės narkomanijos prevencijos ir narkotikų kontrolės 1999-2003 m. programai¹¹ įgyvendinti.

Nacionalinėje smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011-2015 metų programoje numatomi kompleksiniai ir koordinuoti veiksmai bei priemonės smurtui su visomis jo apraiškomis šalinti, socialinių darbuotojų ir socialinių pedagogų bendradarbiavimo su teisėsaugos pareigūnais ir sveikatos priežiūros įstaigų specialistais skatinimas, vykdamas smurto prevenciją ir valdant krizines situacijas (Dėl nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011-2015 metų programos patvirtinimo, 2011).

Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje apibrėžiamos vaiko gerovės problemos bei iškeliami vaiko aprūpinimo, apsaugos, dalyvavimo visuomeniniame gyvenime siekiai. Kaip opiausia vaiko gerovės problema iškyla nestabili socialinė ir ekonominė aplinka bei pirminės prevencijos paslaugų šeimoms, auginančioms vaikus, stoka ar jų finansavimo mažinimas, kuris lemia plačiai paplitusią vaikų nepriežiūrą, apleistumą ir smurtą prieš vaikus. Esant tokiai situacijai, akivaizdžiai

---

⁷ Dėl pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio 2003 m. birželio 25 d. Nr. Įsak. 897.

⁸ Dėl socialinių pedagogų etatų finansavimo nuo 2002 metų rugsėjo 1 dienos. 2002 m. rugpjūčio 23d. Nr. 1481.

⁹ Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo. 2003 m. gegužės 20 d. Nr. IX-1569.

¹⁰ Dėl nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011-2015 metų programos patvirtinimo. 2011 m. sausio 3 d. Nr. A1-2.

¹¹ Dėl Nacionalinės narkomanijos prevencijos ir narkotikų kontrolės 1999-2003 m. programos vykdymo 2001-2003m. priemonių planui įgyvendinti 2003m. tvarkos. 2003 m. balandžio 3 d. Nr. 429.

trūksta paslaugų krizėje atsidūrusioms šeimoms ir vaikams, nepakankama esamų paslaugų kokybė. Nuolat atsiranda naujų grėsmių vaikui, naujų priklausomybių rūšių. Į šiuos pokyčius nesugeba laiku ir adekvačiai reaguoti nei teisinė, nei paslaugų sistemos. Dėl to naujos socialinės problemos sparčiai plinta. Gausėja probleminių šeimų ir jos nesugeba pasinaudoti socialinės apsaugos garantijomis vaiko labui. Tai rodo, kad socialinės apsaugos išlaidų struktūroje per didelė dalis tenka piniginiams išmokoms ir per maža socialinėms paslaugoms bei natūrinei paramai, nors tokia galimybė įstatymuose yra numatyta¹².

Atlikta teisinių dokumentų, reglamentuojančių socialinės pedagoginės, pagalbos teikimo specifiką bei statistinių duomenų analizė rodo, kad mokykla vaikui, atliekanti gyvybiškai svarbią funkciją, nepajėgi užtikrinti kokybiško, visą gyvenimą trunkančio mokymosi. Dėl šių priežasčių išskyla būtinybė analizuoti ir tirti pedagogų teikiamas pagaldas. Gerai organizuota pagalba – tai vienintelė priemonė, padedanti grąžinti vaikus į mokyklą, sužadinti jų norą mokytis, įkvėpanti vaikui pasitikėjimą savo jėgomis ir optimizuojanti viso mokymosi proceso daromą poveikį asmenybės raidai.

1.2. Socialinės pedagoginės pagalbos klausimai pedagoginėje literatūroje

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimą apibrėžia ne tik LR dokumentai. Mokslininkai (J. Vaitkevičius (1995), V. I. Beliajeva (2003), V. Kučinskas ir R. Kučinskienė (2000), L. V. Mardachajiev (2005), L. I. Aksenova (2001), L. J. Oliferenko, T. I. Šulga, I. Dementjeva (2002), M. A. Galaguzovos (2000), A. V. Mudrik (1999), G. Kvieskienė (2005)), nusakydami socialinės pedagoginės pagalbos sampratą, akcentuoja socialinės pedagoginės veiklos kryptingumą, orientaciją į tam tikras grupes bei profesionalų, teikiančių socialinę pedagoginę pagalbą, svarbą. Kiti mokslininkai socialinę pedagoginę pagalbą apibrėžia kaip pedagogiškai orientuotą socialinę pedagoginę veiklą, skirtą vaikų auklėjimo ir socialinėms problemoms spręsti ir išskiria socialinę pedagoginę pagalbą vaikams invalidams, našlaičiams, teisės pažeidėjams ir rizikos grupės vaikams (L. I. Aksenova (2001), L. J. Oliferenko, T. I. Šulga, I. Dementjeva, (2002)).

Merfeldaitė (2005), nusakydama socialinės pedagoginės pagalbos poreikį bendrojo lavinimo mokykloje teigia, jog visuomenė supranta kaip poreikį spręsti tam tikras visuotinai suprantamas ir pripažintas problemas: narkomanijos plitimą, nelankomumo problemą, nusikalstamumo plitimą, emocinio, fizinio bei seksualinio smurto prieš vaikus naudojimą. Indrašienė, Suboč (2008), socialinę

---

¹² Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo. 2003 m. gegužės 20 d. Nr. IX-1569.

pedagoginę pagalbą apibūdina kaip priemonę, padedančią vaikus grąžinti į mokyklas, ugdyti jų norą mokytis, įkvepianti vaikui pasitikėjimą savo jėgomis ir optimizuojanti viso mokymosi proceso poveikį asmenybės raidai.

Kaip teigia mokslininkės Leliūgienė (2007) ir Kvieskienė (2003), mokykla, kaip pagrindinė vaiko socializacijos institucija, sparčiai reaguodama į nūdienos iššūkius, kintančius visuomenės poreikius, siekdama sudaryti kiekvienam vaikui įgyti jo prigimtį atitinkantį išsilavinimą, privalo užtikrinti kokybišką ir visapusišką socialinės pagalbos vaikams teikimą. Šiandieninėje visuomenėje, patiriančioje globalizacijos problemų pasekmes, vaikų ir jaunimo problemos yra sudėtingesnės, todėl jų sprendimui neužtenka vieno profesionalo kompetencijos ir pastangų. Tai reiškia, kad ir pagalba moksleiviams turi būti kompleksinė, apimanti visos mokyklos bendruomenės, įvairių specialistų ir socialinių partnerių pastangas, nukreiptas į vieningos pagalbos strategijos įgyvendinimą. Todėl kiekviena institucija turi surasti priemonių ir būdų, kaip mobilizuoti organizacijos narių energiją ir gabumus tam, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas – užtikrintos mokymo ir mokymosi sąlygos, įgalinančios įgyti kompetencijų ir gebėjimų spręsti problemas ir priimti sprendimus. Atliepiančios globalizacijos tendencijas ir naujus iššūkius, mokyklai būtina kokybiška socialinė pagalba, kurios efektyvumą lemia mokykloje dirbančių specialistų kvalifikacija, požiūris į kompleksinį problemų sprendimą, mokyklos bendruomenės narių informuotumas apie teikiamą pagalbą bei nuolatinis teikiamos pagalbos vertinimas (Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo, 2003).

Analizuojant socialinės pagalbos vaikams paskirtį, galima daryti išvadą, kad pagrindinė šios pagalbos sudedamoji dalis – *pedagoginė pagalba*, susijusi su vaiko ugdymu ir lavinimu, besiremianti jo vystymusi ir sėkminga socializacija. Mokslininkų (Kučinsko, Kučinskienės, 2000) teigimu, socialinis darbas mokykloje – pagalbos teikimas mokiniams, jiems adaptuojantis mokykloje ir įveikiant pedagoginį apleistumą. Daugelis tyrinėjimų sujungia dvi sąvokas, „socialinė“ ir „pedagoginė“ pagalba, giminingais ryšiais, nes jos abi turi vieną tikslą visuomenėje – socialinio palikimo perėmimo, sociokultūrinio ugdymo ir žmogaus vystymosi funkcijų realizavimas.

Aktualiausias šiame tyrime yra socialinės pedagoginės pagalbos efektyvumas, todėl labai svarbu žinoti, kas įeina į šią sąvoką. Socialinės pedagoginės pagalbos sąvoka sudėtinė, sudaryta iš sąvokų „socialinė pedagoginė pagalba“ ir „efektyvumas“. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme¹³ socialinė pedagoginė pagalba suprantama kaip įvairių institucijų bendradarbiavimas, siekiant užtikrinti vaiko teises į mokslą, saugumą ir mokymuisi reikalingas sąlygas. Žodis „efektyvumas“

---

¹³ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas

(effectiveness) anglų kalboje reiškia: a) trokštamo efekto pasiekimą; b) stipraus ar malonaus įspūdžio padarymas; c) vaidmens ar statuso turėjimas¹⁴.

Taigi, išanalizavus mokslinėje literatūroje pateiktus efektyvios veiklos veiksnius bei socialinės pedagoginės pagalbos veiklos charakteristikas, galima teigti, kad efektyvi socialinė pedagoginė pagalba yra kryptinga, profesionali, turinti reikalingų žinių ir įgūdžių, vykdoma veikla, skirta numatytam tikslui pasiekti.

Socialinės pedagoginės pagalbos *tikslas* įvardijamas kaip vienas iš svarbiausių efektyvumo veiksnių ir apibūdinamas kaip savarankiškas kokybės ir efektyvumo elementas.

Mokslininkai nustatė, kad aukštų komandos darbo rezultatų pasiekama tada, kai tarp tikslų ir grįžtamųjų veiklos rezultatų egzistuoja ryšys. Komandos veiklos rezultatų priklausomybę nuo tikslų aiškumo ir specifiškumo pabrėžia E. Weldon, L. R. Weingart (1993).

Antrasis socialinės pedagoginės pagalbos veiklos efektyvumo veiksnys – *kryptingumas* – suprantamas kaip veiklos orientavimasis į tam tikras grupes, turinčias konkrečių socialinių problemų (Merfeldaitė, 2007).

Kad būtų suteikta efektyvi socialinė pedagoginė pagalba, reikia įvairių *žinių ir įgūdžių*. Kaip teigia M. E. Shaw (1976), kai numatytą veiklą vykdo įvairaus amžiaus, lyties ir patirties asmenybės, didėja tikimybė, kad užduotys bus sėkmingai įgyvendintos. Vadinasi, socialinių pedagoginių problemų sprendimų kokybę užtikrina bendras darbas su kitais specialistais.

1.3. Problemų, didinančių socialinės pedagoginės pagalbos poreikį, apžvalga

Šiuolaikinėje bendrojo lavinimo mokykloje ypač aktualios tampa socialinės pedagoginės problemos, kurios mokytojams trukdo efektyviai atlikti savo darbą bei ugdytiniams atlikti savo pareigą – mokytis.

Lietuvos mokslininkai socialinių pedagoginių problemų aiškinimuisi skyrė nemažai dėmesio. Kaip dažniausiai paplitusias problemas, mokslininkai (Indrašienė, Kvieskienė, Suboč, Targamadzė, Merfeldaitė, Valeckienė, 2006) akcentuoja mokyklos nelankymą, nenorą mokytis, netinkamą elgesį pamokų metu. Pasak Merfeldaitės (2007), socialinių pedagoginių problemų aktualumas priklauso nuo daugelio veiksnių: nuo mokinių amžiaus – kuo vyresni mokiniai, tuo dažniau susiduria su įvairiomis problemomis; nuo lyties – mergaitėms visos socialinės pedagoginės problemos yra būdingesnės nei berniukams; nuo pažangumo – žemesnius įvertinimus gaunantys mokiniai dažniau susiduria su mokymosi motyvacijos bei elgesio problemomis; nuo gyvenamosios vietos – kaime

¹⁴ Oxford Advanced Learner's dictionary. <http://www.oup.com>

gyvenantiems mokiniams svarbesnės mokinių ir mokytojų konfliktų, mokinių blogo elgesio problemos; nuo santykių šeimoje – mokiniams, šeimoje patiriantiems emocinę prievartą, konfliktuojantys su tėvais, gyvenantiems sunkesnėmis materialinėmis sąlygomis, būdingesnės mokyklos lankomumo, mokymosi motyvacijos bei elgesio problemos; nuo tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo – lankomumo tikrinimas ir domėjimasis mokinio mokymosi rezultatais priklauso nuo jo pažangumo – kuo mokinio pažangumas žemesnis, tuo labiau tėvai linkę juos kontroliuoti; nuo mokinių saugumo, mokinių poreikių tenkinimo, mokinių pasitikėjimo savimi ir mokytojų kvalifikacija. Tie mokiniai, kurie jaučiasi saugūs, pasitiki savimi ir mokytojais. Moksleiviai, kurių poreikiai tenkinami, mažiau susiduria su mokyklos nelankymo, mokymosi motyvacijos, prievartos problemomis, rečiau konfliktuoja su bendraamžiais ar mokytojais.

Pastarosios autorės teigimu, patys moksleiviai tvirtina, jog jų problemos atsiranda dėl aplinkos poveikio, t.y. dėl mokytojų netinkamo pamokų medžiagos išdėstymo, per didelių mokymosi krūvių, kitų mokinių elgesio problemų pamokų metu, nenoro mokytis, patyčių, ginčų su mokytojais, neįdomaus laisvalaikio organizavimo, smurto. Nemažiau svarbios problemos susijusios su mokytojais, - teigiama, jog mokytojai neaiškiai pateikia mokymosi medžiagą, yra abejingi moksleivių sunkumams.

A. Ališauskas (2007) išskiria šias, bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams, būdingas socialines problemas: netinkamas elgesys per pamokas ir pertraukas (neklauso mokytojų, mušasi ir kt.), neatlieka namų darbų, vėluoja į pamokas, ateina į mokyklą nepavalgę, neišsimiegoję, praleidinėja pamokas, namuose mušami ar kitaip skriaudžiami, nusikalstamai elgiasi (vagia ir kt.), nelanko mokyklos, bėga iš mokyklos, vartoja alkoholį, rūko.

I. Atutienė (1997) nurodo šias, su antisocialiniu elgesiu susijusias problemas: destruktivus elgesys, neigiama reakcija į kontrolę, pamokų praleidimas, bėgimas iš pamokų, tyčinis savęs žalojimas, žodinė agresija, fizinė agresija, seksualinė disharmonija, dvasinis nuopuolis, teigiamas požiūris į antisocialinius poelgius, bei psichologines-socialines problemas, tokias kaip: nebrandumas, savęs iškėlimas, netolerantiškumas, netinkama savęs kontrolė, vadovavimas bet kokiam netinkamam elgesiui, neadekvačios emocinės reakcijos, emocinis nerimas, fobija, netinkamas moralinis vystymasis.

L. Bulotaitės (1994) teigimu, daugeliui mokinių nemaloni mokyklos aplinka, jie nerimauja dėl pažymių, sunkiai įveikia mokymo programą, jaučia baimę ir įtampą. Todėl nemaža dalis mokinių, kaip patys prisipažįsta, šias problemas sprendžia rūkymu ir alkoholio vartojimu.

R. Giedrienė (1999) teigia, kad tėvai ir pedagogai nuolat susiduria su įvairiomis vaikų ir paauglių elgesio, bendravimo sutrikimų apraiškomis. Dažniausiai skundžiamasi: neadaptyviu, situacijai neadekvačiu bendravimu su tėvais, pedagogais ir bendraamžiais, agresyviu ir delinkventišku elgesiu, emociniais sutrikimais (nerimastingumas, slogi nuotaika, baimė ir kt.), sutrikusia mokymosi motyvacija (nenoras ir nesugebėjimas mokytis dėl priežasčių, nesusijusių su intelekto ar specifinių pažintinių funkcijų sutrikimais), visuomenėje įprastų elgesio normų nepaisymu, atsipalaidavimo tendencijomis, pasireiškiančiomis malonumų ir nepatirtų įspūdžių ieškojimu alkoholyje, narkotikuose, orgijose ir t.t.

Targamadzė, Valeckienė, Kvieskaitė (2008), tyrimu išsiaiškino, jog pedagogai, psichologai, klasių auklėtojai išskiria šešias problemų grupes: problemos, susiję su vaikų psichine sveikata, asmenybės vystymusi; problemos susiję su neadekvačiu „savęs vertinimu“; problemos susijusios su nepalankia situacija šeimoje: vaiko teisių pažeidimai, prievarta prieš vaiką; problemos susijusios su vaikų neadekvačiu ir deviantiniu elgesiu; vaikų ir paauglių dezadaptacijos problemos; problemos, susijusios su konfliktais ir moraliniu psichologiniu klimatu mokykloje, mikrosociume.

Navaičio (2001) tyrimai rodo, kad iš svarbesnių problemų, dėl kurių vaikai, daugiausia paaugliai, kreipiasi į psichologinę konsultaciją, maždaug 15–18 proc. sudaro su šeima, kurioje vaikas gyvena, susiję sunkumai. Tai rodo, kad daugelio vaikų psichologinė savijauta priklauso nuo santykių su tėvais. Tėvų elgesys ir požiūris į vaikus lemia tai, kaip lengvai jis išsiugdys įvairius įgūdžius, įgis savarankiškumo, pasitikėjimo savo jėgomis, suformuos teigiamą savęs vertinimą. Kaip nurodo Navaitis (2001), tėvų šiurkštumas ir nesupratingumas, savo pareigų nevykdymas, tolerancijos stoka gerokai apsunkina vaikų gyvenimą ir sukelia psichologinių problemų. Vaikai, su kuriais žiauriai elgiamasi, mažiau pasitiki žmonėmis, sunkiau palaiko su jais stabilius emocinius ryšius, nors ir jaučia stiprų meilės poreikį.

Merfeldaitė (2007) analizuoja socialines pedagogines problemas bendrojo lavinimo mokykloje mokinių bei auklėtojų požiūriu. Mokslininkės teigimu, svarbiausios problemos, dėl kurių iškyla socialinės pedagoginės pagalbos poreikis, yra: mokyklos nelankymas, nenoras mokytis, mokinių netinkamas elgesys, pervargimas, bėgimas iš pamokų. Mokslininkės Indrašienė ir Suboč (2008) teigia, kad mokiniams dažniausiai socialinės pedagoginės pagalbos prireikia dėl mokyklos nelankymo, nenoro mokytis, nesėkmių moksle, mokymosi motyvacijos stokos. Taip pat Indrašienė ir Suboč (2009) atliktame tyrime atskleidė jog ugdytinių tėvų vertinimu spręstinos problemos suskirstomos į dvi grupes:

- mokytojų veiklos ypatumai (mokytojai nesuprantamai aiškina pamokos medžiagą arba neaiškina papildomai; konfliktai su mokytojais; neįdomus laisvalaikio organizavimas;
- pačių mokinių elgesys (tarpusavio konfliktai; mokiniai per pamokas nesupranta mokymosi medžiagos ir/ar kaip ruošti namų darbus; nuovargis nuo per didelių mokymosi krūvių; kitų mokinių elgesio problemos pamokų metu).

Morozovos ir Minkevičiūtės (2008) teigimu, problemų aktualumas priklauso nuo gyvenamosios vietos. Mokslininkų duomenimis, kaimo vietovėje mokinių požiūriu aktualiausia yra patyčių problema, o miesto mokiniams – priklausomybė nuo kompiuterinių technologijų, konfliktai su mokytojais, narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimas. Kaime gyvenantys moksleiviai su minėtomis problemomis susiduria ne taip dažnai, kadangi šių problemų atsiradimui neatsiranda pakankamai sąlygų. Mokslininkės taip pat pažymi, jog problemų tendencijos priklauso nuo lyties. Vaikinams aktualia problema tampa pamokų lankomumas, merginoms – konfliktai su tėvais.

Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo lavinimo mokyklose egzistuoja gan plati įvairovė problemų. Tam reikalingi specialistai, kurie gebėtų šalinti jų raišką, padedant moksleiviams spręsti jiems išskylančias problemas.

1.4. Bendradarbiavimo reikšmė socialinės pedagoginės pagalbos teikimo procese

Kaip teigia Kontautienė (2010), mokykla, ugdydama mokinius, stengiasi savo darbą organizuoti taip, kad mokiniai turėtų kuo tinkamesnę aplinką mokymuisi, o iškilus sunkumams laiku gautų psichologinę pedagoginę pagalbą. Komandinis darbas, bendradarbiavimas su mokinio šeima, vaiko gyvenimo bei jo elgesį lemiančių veiksnių pažinimas ir supratimas padeda mokyklai siekti šių tikslų.

Mokslininkai (Kučinskas V., Kučinskienė R. (2000), Bagdonas A. (1994) ir kt.) pažymi, kad vaikų pedagoginėms, socialinėms ir psichologinėms problemoms spręsti reikalinga kompleksinė pagalba ir darbas turi vykti integruotai. Vaiko problemoms spręsti reikalinga ne tik šeimos, bet ir tinkama pedagogų, socialinių pedagogų ir psichologų parama. Spręsdami vaiko problemas ugdymo įstaigoje, specialistai turi teikti kompleksinę pagalbą – analizuoti, spręsti ir padėti vaikams. Skirtingi specialistai kompleksinių vaiko problemų pavieniui išspręsti negali.

„Bendradarbiavimas – tai darbas kartu sujungus intelektines jėgas, pagalbą vienas kitam, bendras problemos sprendimas ir bendras sprendimo priėmimas“ (Ališauskienė, 2004).

A. Ališauskas (1999) nurodo, kad sunkumai teikiant mokiniams pagalbą yra susiję su mokinio šeima, tėvais, lėšomis, materialiniais ištekliais, pedagogais ir pačiu mokiniu, kuriam teikiama

pagalba. Tinkamai teikti vaikui pagalbą trukdo komplikuoti pedagogų santykiai su mokinio tėvais, šeima.

Šeimos vaidmuo, kaip teigia I. Leliūgienė (2003), visuomenėje savo galia neprilygsta jokiai kitai institucijai, nes būtent šeimoje formuojasi ir vystosi žmogaus asmenybė, susipažįstama su socialiniais vaidmenimis, kurie yra būtini normaliai vaiko adaptacijai visuomenėje. Tačiau šiuolaikinėje industrinėje visuomenėje, kai šeimyninis tarp kartų nebe toks stiprus, pagrindinių žinių apie šeimos formavimą ir vaikų auklėjimą suteikimą tampa viena svarbiausių visuomenės užduotimi. Pasak M. Galaguzovos (2000), kuo didesnis kartų atitolimas, tuo labiau tėvams reikalinga kvalifikuota parama auklėjant savo vaikus. Pastaruoju metu vis labiau pritariama nuomonei, jog auklėjant jaunąją kartą, būtina profesionalių psichologų, socialinių darbuotojų, socialinių pedagogų bei kitų specialistų pagalba tėvams.

Z. Bajoriūnas (1997) pateikia tokią šeimos sąvoką-„šeima – tai pirminė visuomenės ląstelė, viena pagrindinių jos struktūros elementų“.

Kontautienės (2010) teigimu, bendradarbiavimas sudaro sąlygas visiems, dalyvaujantiems vaiko ugdymo procese, tinkamai įvertinti vaiko poreikius, sunkumus ir tikslingai teikti pedagoginę psichologinę pagalbą vaikui ir jo šeimai. Bendradarbiavimo principas užtikrina, kad vaikas, jo šeima ir mokyklos specialistai, klasės auklėtojas – visi dalyvauja ugdymo procese: kartu analizuoja problemas, jas sprendžia, teikia savo pasiūlymus. Specialistų bendradarbiavimas yra labai naudingas jų pačių asmeniniam bei profesiniam tobulėjimui bei teikiant pagalbą bendruomenės nariams.

Bendradarbiavime akcentuojamas vaiko dalyvavimas. Vaikai ir paaugliai teigiamai vertins jiems teikiamą pagalbą, kai žinos, kodėl tai daroma, supras savo vaidmenį šiame procese. Sėkmingas mokytojo ir tėvų bendradarbiavimas daro teigiamą įtaką vaikų ugdymo rezultatams, todėl tėvai ir mokytojai turi veikti išvien (Stoll, Fink, 1998). Mokytojo ir mokinių sąveiką nuolat turi stiprinti tėvai (Hopkins, Ainscow, 1998).

Pagrindinis bendradarbiavimo su vaiko šeima principas – tėvai lygiaverčiai partneriai, pakankamai kompetentingi ugdyti savo vaiką. Vaiko tėvų, klasės auklėtojų, pedagogų, mokyklos specialistų bendradarbiavimas turi didelės naudos, kadangi bendradarbiaujant tiksliau įvertinamos vaiko psichologinės ir pedagoginės problemos, nustatomi poreikiai bei įmanoma pagalba jam. Kai mokyklos ir šeimos poveikis vaikui labai skiriasi, ugdymo procesas apsunkinamas ir pedagoginio poveikio efektyvumas mažėja.

Manoma, jog skatinant ir palaikant bendradarbiavimą su vaikais, reikėtų, kad tėvai į mokyklą atvyktų bent kartą per mėnesį, tačiau norint tėvus įtraukti į bendradarbiavimą reikia kūrybiškumo ir

atkaklumo. Daugelis mokykloje dirbančių specialistų gali paliudyti, kad organizuojamuose susitikimuose lankosi tėvai, kurių vaikai sėkmingai mokosi ir neturi kitų didesnių problemų mokykloje, tačiau vaikų, kurie patiria daugiau ir gilesnių problemų, tėvus „prisišaukti“ būna sunkiau. Gana intensyviai bendrauja klasės auklėtojai ir tėvai, kadangi klasės auklėtojo darbas bus malonesnis, lengvesnis ir rezultatyvesnis, jei jis sugebės užmegzti gerus santykius su auklėtinių tėvais. Klasės auklėtojas ir tėvai dažnai turi keistis informacija apie vaikus. Informacijos perdavimui klasės auklėtojas gali naudoti individualų susirašinėjimą – laiškai, žinutės telefonu, žinutės pasiekimų knygelėje, specialūs mokinio drausmės sąsiuviniai, „keliaujantys užrašai“.

„Teachers working together“(1999) rekomenduojama organizuoti „šeimos ir mokytojo pasitarimą“, kai iškyla problemos ar dėl kitų priežasčių, kai klasės auklėtojas ar kitas mokytojas nori susitikti su mokinio tėvais. Tokiame susitikime dalyvauja ir pats mokinys.

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše (2011), nurodomos trys pagalbos teikimo formos: individualus darbas, darbas grupėje, darbas mokyklos bendruomenėje. Indrašienė (2004), individualų darbą apibūdina kaip kryptį, vertybių sistemą, praktikos rūšį, naudojamą asmenų, teikiančių pagalbą ugdytiniui, jo šeimai ir drauge sprendžiančių psichologines, socialines-ekonomines problemas, palaikančių individualų ryšį su jais.

Mokslinėje literatūroje (Misiukienė, Patauskienė, 2009) taip pat pažymima, jog individualus socialinis pedagoginis pagalbos teikimas suprantamas kaip ilgalaikio ar trumpalaikio kontakto užmezgimas, paremtas pasitikinčiu ir produktyviu bendravimu, kartu padedant ugdytiniui, jo šeimai suvokti aplinkybes, situaciją, kurioje jie atsidūrė, mobilizuoti vidinius išteklius, įsisąmoninti savo vaidmenį bendruose veiksmuose, stimuliuoti ir/arba organizuoti aktyvius veiksmus sprendžiant problemą.

Antroji socialinės pedagoginės pagalbos teikimo forma, kuri apibrėžiama socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše (2011), yra darbas grupėje. Tai apima gyvenimo įgūdžių ugdymą, tolerancijos ugdymą, prevencinės veiklos vykdymą, pagalbą sprendžiant problemas, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokyklos bendradarbiavimo skatinimas ir kita. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimas grupėje apima ir tėvų įtraukimą į mokyklos gyvenimą. Mokslinėje literatūroje (Strimaitienė, Kvieskaitė, 2009; Merfeldaitė, 2009) analizuojama vaikų tėvų dalyvavimo svarba ugdymo procese. Strimaitienė, Kvieskaitė (2009), nusakydamos tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo svarbą teigia, jog vaiko mokymosi pasiekimams ypač svarbi darni šeima, tėvų dalyvavimas mokyklos veikloje, šeimos narių pagalba akademinėje ir socialinėje vaiko veikloje ir aktyvi mokyklos, šeimos ir bendruomenės partnerystė. Merfeldaitė (2009), akcentuoja mokslininkų

tyrimų duomenis, kuriais išsiaiškinta, kad tėvų įtraukimas į ugdymo procesą yra sudėtingas procesas dėl kiekvienos šeimos individualumo ir išskirtinumo. Dažnai neįmanoma patenkinti individo poreikių išspręsti jo funkcionavimo problemų be šeimos sistemos pokyčio.

Socialinės pedagoginės pagalbos teikėjams ypač svarbu turėti socialinių įgūdžių dirbant komandinį darbą, kad būtų efektyviai vykdomas pagalbos teikimas. Pasak Malinausko (2011), socialiniai įgūdžiai reikalingi palankiems tarpasmeniniams santykiams palaikyti; poelgiai, kurie lemia efektyvų bendravimą ir bendradarbiavimą; sugebėjimas užmegzti ryšius ir sąveikauti socialiai priimtinais būdais. Apibendrinant šią sampratą autorius teigia, jog socialiniai įgūdžiai - tai adaptyvus ir adekvatus elgesys, kuris padeda įveikti kasdieninio gyvenimo reikalavimus, pasikeitimus ir sunkumus. Lavasani, Afzali (2011) teigimu, socialiniai įgūdžiai yra komplektas tikslingo integruoto ir tinkamo elgesio, kuris gali būti kontroliuojamas asmens. Andrašiūnienė (2007), taip pat tvirtina, jog socialiniai įgūdžiai – tai gebėjimas dirbti su kitais žmonėmis, siekiant socialinių tikslų, pvz., raiškiai kalbėti, įskaitomai rašyti, gebėti užjausti žmones ir kt.

1.5. Socialinę pedagoginę pagalbą teikiančių specialistų funkcijos bendrojo lavinimo įstaigose

Sąvoka „funkcija“ Tarptautinių žodžių žodyne apibrėžiama, kaip pareigos, paskirtis, veiklos sritis. V. Kučinskas, R. Kučinskienė teigia, kad funkcija – tai pareiga, veikla, paskirtis, atlikimas (Kučinskas V., Kučinskienė R., 2000, p.16). L. Žalimienė nurodo, kad funkcijų įvardijimas ir klasifikavimas labai įvairus: nuo labai bendrų kompleksinių funkcijų grupių išskyrimo iki smulkaus konkrečios veiklos detalizavimo (Žalimienė L., 2003, p.103).

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo apraše (2011) nurodoma, kad socialinės pedagoginės pagalbos teikėjai yra socialiniai pedagogai, klasės vadovai, mokytojai, administracija bei kiti darbuotojai. Šių asmenų suvienytos kompetencijos, gali užtikrinti sėkmingą socialinės pedagoginės pagalbos teikimą.

Kiekvienas specialistas turi konkrečias pareigas, teises, funkcijas. Bendradarbiaudami tarpusavyje, kai teikia pagalbą mokiniui, klasės kolektyvui, specialistai dirba taip, kad jų funkcijos nesidubliuotų, o kiekvienas atliktų darbą, kuriam turi reikalingų žinių ir įgūdžių.

Efektyviam socialinės pedagoginės pagalbos teikimui reikalinga adekvati teikėjų kompetencija bei kvalifikacija. Lietuvių kalbos žodyne (2005), kompetencija apibrėžiama kaip veiklos ar reiškinių sritis, su kuria kas gerai susipažinęs. Šias sąvokas apibrėžia mokslininkai.

Jovaiša (2007), kompetencijos sąvoką įvardija kaip gebėjimą pagal kvalifikaciją, žinias, įgūdžius gerai atlikti veiklą. Nusakydamas kvalifikacijos sampratą išskiria du punktus: profesinio ugdymo reikalavimų įgyvendinimo kokybė veiklos specializacijos kokybė, suteikiama baigus atitinkamos pakopos nuosekliąsias studijas ar profesines mokyklas. Andrašiūnienė (2007) teigia, kad kompetencija – tai efektyvios veiklos demonstravimas, gebėjimas atlikti pateiktąsias užduotis, esant realiai ar imituojamai darbo situacijai. Kvalifikaciją ši autorė nusako kaip tam tikrų žinių, mokėjimų, gebėjimų, įgūdžių ir patyrimo visumą, kurių įgijęs žmogus gali kokybiškai (kompetetingai) dirbti atitinkamos rūšies ir sudėtingumo darbą. Kompetencija apibrėžiama ir užsienio mokslinėje literatūroje. Teigiama, jog kompetencija yra žinių, įgūdžių, supratingumo, vertybių, požiūrių ir motyvacijos kompleksas. Taip pat akcentuojamas noras būti veiklia asmenybe (Crick, 2008).

Vienas iš svarbiausių pagalbos teikėjų yra socialinis pedagogas. Pirmieji socialiniai pedagogai atsirado tik 1989 – 1991 metais. Jie neturėjo kvalifikacinio laipsnio ir darbo patirties, bet daug dėmesio skyrė delinkventišku vaikų, asocialių šeimų socialinei reabilitacijai, jų elgesio pozityviems pokyčiams (Kučinskas, Kučinskienė, 2000). Dabartinėje bendrojo lavinimo mokykloje socialinis pedagogas atlieka daug daugiau funkcijų. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše (2011) teigiama, jog socialinis pedagogas teikia socialinę pedagoginę pagalbą mokykloje tiems mokiniams, kuriems negali suteikti klasės vadovai, mokytojai ar kiti švietimo pagalbos specialistai. Socialinis pedagogas kartu su mokytojais švietimo pagalbos specialistais, administracija koordinuoja socialinės pedagoginės pagalbos teikimą, vykdo stebėseną, teikia siūlymus administracijai dėl socialinės pedagoginės pagalbos priemonių įgyvendinimo ir jų veiksmingumo užtikrinimo.

„Socialinio pedagogo paskirtis – būti vaiko advokatu visose kritinėse situacijose. Tuo remiantis, galima pabrėžti, jog socialiniam pedagogui būtina išklaudyti vaiko problemas, stengtis palaikyti vaiką ar jo globėjus, būti tarpininku tarp vaiko ir kitų profesionalų, siekti padėti spręsti iškilusias problemas arba numatyti profesionalus (institucijas) galinčius padėti spręsti problemą, jei pats socialinis pedagogas jos išspręsti negali“ (Kvieskienė, 2005).

Mokslininkės Indrašienė, Kvieskaitė, Merfeldaitė (2008), tyrinėjusios socialinės pedagoginės pagalbos teikėjų sudarymo komandos modelį, taip pat sutinka su pastarosios mokslininkės mintimis. Tyrime teigiama, jog socialiniam pedagogui priskiria atsakomybę už bendradarbiavimą su partnerių institucijomis, žalingų įpročių prevencijos problemų sprendimą, mokinių mokymosi motyvacijos ir netinkamo mokinių elgesio problemų sprendimą.

Socialinio pedagogo pareiginė instrukcija pavirtinta Lietuvos švietimo ir mokslo ministro 2001 m. gruodžio 14 d. Nr. 1667¹⁵. Šioje pareiginėje instrukcijoje nurodoma, kad socialinis pedagogas siekia padėti vaikams geriau adaptuotis visuomenėje, bendruomenėje, švietimo ar globos įstaigoje, kitose socialinėse įstaigose, vykdančiose ugdymo funkcijas, racionaliau išnaudoti visas teikiamas galimybes lavintis, mokytis ir augti savarankiškais piliečiais. Socialinis pedagogas mokykloje yra vienas iš pagrindinių socialinės pagalbos proceso iniciatorių ir vykdytojų, sprendžiant vaikų socialines problemas. Todėl socialinei pedagoginei pagalbai keliami nelengvi uždaviniai: šalinti priežastis, dėl kurių mokiniai negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti; sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius; kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) padėti vaikams ir jaunimui pasirinkti mokyklą pagal jų protines ir fizines galias; padėti mokiniui adaptuotis mokykloje; teikti mokiniui reikalingas socialines pedagogines paslaugas (Bendrieji socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatai, 2004).

Kvieskienė (2005) mini, kad yra pastebėta, jog socialinių pedagogų dėka gerėja mokyklos ir kitų regiono socialinių institucijų ryšys, mokykloje atsirado žmogus, kuris pirmenybę teikia socialinėms vaikų problemoms. Pastebėta, kad ženkliai gerėja mokyklos ryšiai su kitomis institucijomis, besirūpinančiomis tėvais, vaikais bei paaugliais; prevencinis darbas su moksleiviais, priklausančiais rizikos grupei, taip pat mokinių saugumas bei lankomumas.

Buzaitytė-Kašalynienė (2003), aptaria pagrindines socialinio pedagogo funkcijas. Įvertinimo funkcija yra labai svarbi socialinio pedagogo veiklai planuoti, ji apima rinkimą informacijos apie moksleivio raidą, elgesį, artimiausios socialinės paramos tinklą, ankstesnę patirtį ir problemas, taip pat apie jo šeimas, šeimos nario tarpusavio santykius, materialines ir kitas problemas iš moksleivio, jo tėvo, mokytojo, auklėtojo, psichologo ir kito specialisto. Konsultacinė funkcija apima tėvų konsultavimą ir informavimą apie paslaugas, paramą ir būtinus dokumentus, siūlymų administracijai dėl mokyklos taisyklių keitimo ar mikroklimato gerinimo teikimą, pagalbą sprendžiant moksleivių–mokytojų tarpusavio konfliktus. Organizacinė funkcija yra labai plati, ją sudaro veiklos planavimas, konkretaus atvejo poveikio plano sudarymas, jo įgyvendinimo kontrolė ir poveikio vertinimas, klientų bylų tvarkymas, nemokamo maitinimo ir atvežimo į mokyklą organizavimas, užklasinės veiklos ir įvairių renginių mokykloje organizavimas, dalyvavimas įvairiuose susirinkimuose ir posėdžiuose. Vykdydami koordinacinę funkciją socialiniai pedagogai siunčia moksleivius ir jų tėvus pas kitus specialistus ar į tarnybas, konsultuojasi su mokykloje dirbančiais specialistais ir vaikų

---

¹⁵ Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių instrukcijų patvirtinimo 2001 m. gruodžio 14 d. Nr. 1667.

teisių apsaugos, nepilnamečių reikalų inspektoriams, pedagoginio-psichologinio centro ir kitų įstaigų darbuotojais.

Ne mažiau svarbus teikiant socialinę pedagoginę pagalbą yra klasės auklėtojas. Apie šio pagalbos teikėjo veiklos svarbą rašė daugelis mokslininkų. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos apraše (2011) teigiama, jog klasės vadovas socialinę pedagoginę pagalbą teikia savo vadovaujamos klasės ar grupės mokiniams. Dapkienė (1997), apibūdindama klasės auklėtojo savybes, išskiria jog šis ugdytojas turi būti rūpestingas ir auklėtinį mylintis pagalbininkas, sumanus šeimos patarėjas, gražių tarpusavio santykių puoselėtojas, bendražmogiškų, krikščioniškų vertybių ugdytojas, visada kūrybiškas, iniciatyvus, nuolat save tobulinantis, pavyzdingas vyresnysis auklėtinio draugas. Autorė remdamasi G. Keršėinšteinieriu, nusako keliamus reikalavimus klasės auklėtojui: būti nusiteikusiam ugdyti, gebančiam ugdyti savaimingą asmenybę, gebančiam ugdyti bręstančią asmenybę, išlaikančiam ugdomojo poveikio pastovumą, mokančiam suprasti vaiką, nuolat gilintis į jo sielą, būti jam jautrus ir atidus. Kvieskaitė, Indrašienė, Merfeldaitė (2006) akcentuoja, jog klasės vadovas daugiausia yra atsakingas už bendradarbiavimą su tėvais, kitais klasių auklėtojais, mokiniais, už jų veiklos aktyvinimą. Klasės auklėtojas bendrojo lavinimo mokykloje teikia pagalbą ugdytiniams ir rūpinasi ugdytinių sveikata, saugumu, mokymusi, bet kokiu prievartos eliminavimu, bendravimo ir savirealizacijos pozityviu sprendimu (Stoškuvienė, 2004). Sinkevičienė (2005) ir Šedienė (2008), apibūdinamos klasės auklėtojo veiklą, akcentuoja vadovavimą klasės bendruomenei, atstovavimą jos interesams, siekimą, kad auklėtiniai socializuotųsi ir integruotųsi į mokyklos gyvenimą, taip pat priskiriamas mokinių, mokytojų ir jų tėvų santykių koordinavimas. Autorės nurodo, jog auklėtojas užtikrina ugdomų mokinių saugumą, ugdo tvirtas mokinių dorovines, pilietines, tautines bei patriotines nuostatas, laiduoja asmenybės galių plėtotę, rūpinasi pagalbos teikimu moksleiviams, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų poreikių, nuolat informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) apie jų vaikų ugdymosi poreikius ir pasiekimus.

Prie socialinės pedagoginės pagalbos teikimo bendrojo lavinimo mokykloje prisideda ir psichologas. Psichologas atsakingas už tokius pačius dalykus kaip ir socialinis pedagogas. Mokslininkų atliktoje pedagoginės psichologinės pagalbos veiksmingumo mokykloje tyrimo ataskaitoje (2006), psichologinės pagalbos tikslas apibrėžiamas kaip pagalba mokiniui atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis, o pagrindiniai uždaviniai: nustatyti mokinio psichologines, asmenybės ir ugdymosi problemas ir padėti jas spręsti; stiprinti mokytojų, tėvų

(globėjų, rūpintojų) gebėjimą bendrauti su mokiniais, turinčiais psichologinių problemų; padėti laiduoti palankias psichologines sąlygas ugdymo(si) procese.

Anot Kontautienės (2010), specialistų darbas mokykloje efektyvesnis, kai jie aktyviai ieško bendradarbiavimo su mokiniais. Psichologas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, logopedas gali patys eiti į klases, susipažinti su mokiniais, prisistatyti, pakalbėti, ką vaikai žino apie šių specialistų veiklą mokykloje, paaiškinti, kada verta kreiptis į juos, kokias paslaugas jie teikia. Socialinės pedagoginės pagalbos teikėjams dirbant darbą su žmonėmis labai svarbu – vertybės. Johnson (2003) teigia, jog vertybių negalima įrodyti; jos yra tai, kas pageidautina; nusako, kam teikiama pirmenybė. Jos apima suvokimą apie pageidaujamą žmogaus elgesį ir pagalbos būdus.

Apibendrinant mokyklos specialistų atliekamas funkcijas galima teigti, kad mokyklos specialistai atlieka įvairias funkcijas, tačiau pagal tikslinę grupę, į kurią orientuota kiekvieno specialisto pagalba, skiriasi šių specialistų funkcijų turinys. Taip pat galima teigti, kad socialinis pedagogas yra svarbi pagalbos priemonė, siekiant pozityviai ugdyti vaikus ir jaunuolius ar kito amžiaus grupes bei padedant išspręsti iškilusias vaikų ir paauglių problemas.

2 *skyrius*. SOCIALINĖS PEDAGOGINĖS PAGALBOS TEIKIMO MOKYKLOJE VERTINIMAS MOKSLEIVIŲ, TĖVŲ IR SPECIALISTŲ POŽIŪRIU

2.1. Tyrimo metodika

Atliekant tyrimą „Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo mokykloje vertinimas moksleivių, tėvų ir specialistų požiūriu“ naudoti šie tyrimo metodai:

- Anketinė apklausa;
- Statistinė duomenų analizė;
- Gautų duomenų analizavimas.

Anketinė apklausa. Tyrime buvo naudojamos 3 uždaro tipo anketos, kurios buvo sukonstruotos darbo autorės, remiantis Likert'o skalės principu. Viena skirta moksleivių tėvams, kita – patiems moksleiviams, trečia – mokykloje dirbantiems specialistams, kurie yra socialinės pedagoginės pagalbos teikėjai. Anketą sudaro teiginiai su diagnostinėmis sritimis apie kiekvieną respondentų grupę (tėvus, mokinius bei specialistus). Teiginiais siekiama atskleisti subjektyvią respondentų nuomonę apie mokyklose teikiamą socialinę pedagoginę pagalbą, specialistų darbo ypatybes bei mokinių ir tėvų aktyvumą. Tyrimas buvo anoniminis, respondentams trumpai buvo pristatomas tyrimo tikslas, po to išdalintos anketos. Analizuojant rezultatus, buvo skaičiuojamas

atsakymų pasiskirstymas procentais bei statistiškai reikšmingi skirtumai tarp jų, duomenų analizė ir interpretacija.

Respondentams buvo pateiktos anoniminės anketos. Anketas sudaro du blokai: demografinis ir diagnostinis. Reikia pažymėti, kad visiems apklausos dalyviams – moksleiviams, tėvams, pedagogams ir specialistams – buvo pateikti vienodi klausimai (diagnostiniai blokai), išskyrus socialinių demografinių respondentų duomenų bloką. Tai, kad skirtingoms grupėms respondentų buvo pateikiami tokie pat klausimai, leido ne tik išsiaiškinti respondentų nuomones, vertinimus, bet ir statistiškai tarpusavyje palyginti gautus duomenis.

Apklausoje dalyvavo atsitiktinai parinkti respondentai. Atsitiktinės atrankos pagrindais yra laikomos patikimesnėmis už tikslines, nes kiekvienas generalinės visumos narys turi galimybę pakliūti į imtį. Atsitiktinės atrankos leidžia apdorojant duomenis įvertinti jų patikimumą (Kardelis, 2002).

Apklausoje dalyvavo Pakruojo miesto ir rajono pagrindinių mokyklų mokiniai, jų tėvai bei mokyklose dirbantys pedagogai ir specialistai (socialiniai pedagogai, psichologai, logopedai, mokytojo padėjėjai). Iš viso buvo apklausta 120 (6, 7, 8 klasių) mokinių, 46 tėvai ir 66 mokyklų pedagogai bei specialistai. Mokiniais skirtą anketą sudaro demografinės ir diagnostinės dalys, kurios išsamiau aptariamos 1 lentelėje.

1 lentelė

Demografinių ir diagnostinių blokų apibūdinimas (moksleivių anketa)

Anketos dalys	Klausimai	Apibūdinimas
Demografinis klausimų blokas	1-3 klausimai	Lytis; klasė, kurioje mokomasi; vietovė, kurioje gyvenama
Diagnostinių klausimų blokas	4 klausimas	Problemos, su kuriomis dažniausiai susiduria moksleiviai
	5 klausimas	Siūloma socialinė pedagoginė pagalba mokykloje
	6 klausimas	Šeimos žinojimas ir dalyvavimas mokyklos gyvenime
	7 klausimas	Mokykloje dirbančių specialistų, kurie teikia socialinę pedagoginę pagalbą, veiklos turinys
	8 klausimas	Socialinio pedagogo veiklos turinys
	9 klausimas	Moksleivių problemų sprendimas
	10 klausimas	Specialistų pagalbai poreikis

Mokyklų pedagogams ir specialistams skirtą anketą sudaro demografinė ir diagnostinė dalys, kurios išsamiau aptariamos 2 lentelėje.

2 lentelė

Demografinių ir diagnostinių blokų apibūdinimas (pedagogų ir specialistų anketa)

Anketos dalys	Klausimai	Apibūdinimas
Demografinis klausimų blokas	1-5 klausimai	Respondentų lytis; vietovė, kurioje gyvenama; amžius; darbo stažas; pareigybė
Diagnostinių klausimų blokas	6 klausimas	Problemos, su kuriomis dažniausiai susiduria moksleiviai
	7 klausimas	Siūloma socialinė pedagoginė pagalba mokykloje
	8 klausimas	Šeimos žinojimas ir dalyvavimas mokyklos gyvenime
	9 klausimas	Mokykloje dirbančių specialistų, kurie teikia socialinę pedagoginę pagalbą, veiklos turinys
	10 klausimas	Socialinio pedagogo veiklos turinys
	11 klausimas	Moksleivių problemų sprendimas

Tėvams skirtą anketą sudaro demografinė ir diagnostinė dalys, kurios išsamiau aptariamos 3 lentelėje.

3 lentelė

Demografinių ir diagnostinių blokų apibūdinimas (tėvų anketa)

Anketos dalys	Klausimai	Apibūdinimas
Demografinis klausimų blokas	1-4 klausimai	Respondentų lytis; vietovė, kurioje gyvenama; amžius; išsilavinimas
Diagnostinių klausimų blokas	5 klausimas	Problemos, su kuriomis dažniausiai susiduria moksleiviai
	6 klausimas	Siūloma socialinė pedagoginė pagalba mokykloje
	7 klausimas	Šeimos žinojimas ir dalyvavimas mokyklos gyvenime
	8 klausimas	Mokykloje dirbančių specialistų, kurie teikia socialinę pedagoginę pagalbą, veiklos turinys
	9 klausimas	Socialinio pedagogo veiklos turinys
	10 klausimas	Moksleivių problemų sprendimas

Statistinių duomenų analizės metodai. Statistinė duomenų analizė – surinktų duomenų analizė remiasi aprašomąja statistika (pasiskirstymai procentais, vidurkiai ir pan.). Tyrimo duomenys užkoduoti ir apdoroti naudojant Microsoft Office Excel 2010 ir Microsoft Office Word 2010 programas. Naudota koreliacinė analizė, kuri leidžia nustatyti, ar egzistuoja ryšys tarp nagrinėjamų veiksnių, išreikštų kiekybiniais rodikliais. Koreliacijos koeficientas yra apskaičiuotas iš atsitiktinės imties duomenų, todėl jo reikšmė irgi atsitiktinė. Visiškai įmanoma, kad koreliacijos koeficientas gali būti nepatikimas. Jeigu $p < 0,05$, tuomet r_{xy} yra patikimas. Duomenų pagrindu daroma analizė bei išvalgos.

2.2. Tyrimo organizavimas

Siekiant atliepti tiriamojo darbo uždavinius buvo atliekama teorinė šaltinių analizė ir empirinis tyrimas. Empirinio tyrimo esmė – remiantis kiekybinių tyrimų duomenimis identifikuoti socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje teikimo ypatumus. Darbas buvo atliekamas tokia seka:

1. *Mokslinės literatūros analizė.* Šiame etape atlikta kritinė ir sisteminė mokslinės literatūros analizė analizuojamo tyrimo objekto atžvilgiu.

2. *Tyrimo imties nustatymas.* Kiekybiniams tyrimams atlikti, pasirenkant tiriamuosius, naudota tikimybinė patogioji atranka. Valackienė ir Mikėnė (2008) pažymi, kad šioje atrankoje laikomasi tyrėjui lengvai prieinamų generalinės aibės vienetų parinkimo tyrimui principo. Dėl to tyrimui ir pasirinktos vietos (Pakruojo miestas ir rajonas), kadangi jos buvo lengviausiai pasiekiamos tyrėjai.

3. *Tyrimo instrumentų rengimas.* Kiekybiniams tyrimams atlikti buvo parengtos 3 uždaro tipo anketos.

4. *Empirinių duomenų rinkimas.* Anketos buvo platinamos vykstant į mokyklas ir tariantis su mokyklų administracija dėl galimybės atlikti mokinių ir specialistų apklausą. Tėvams anketos buvo perduodamos per mokinius, taip pat platinamos elektroniniu paštu. Tyrėja užtikrino respondentų anonimiškumą bei tai, kad apklausos rezultatai bus naudojami tik baigiamajame magistro darbe. Tyrimas buvo atliekamas 2013 m. kovo-balandžio mėnesiais.

5. *Duomenų apdorojimas.* Atlikto tyrimo duomenys buvo apdorojami naudojant Microsoft Office Excel 2010 ir Microsoft Office Word 2010 programas. Tyrimo duomenims analizuoti buvo naudojamosi statistiniais metodais (aprašomoji statistika: dažniai (N), procentai (%)). Analizėje lyginami atsakymų vidurkiai bei ieškoma statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atsakymų vidurkių.

2.3. Tyrimo imties charakteristika

Apklausoje dalyvavo Pakruojo miesto ir rajono pagrindinių mokyklų 6, 7, 8 klasių mokiniai. 120 12-15 metų moksleivių, iš jų 66 berniukai ir 54 mergaitės. Jų demografiniai rodikliai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė

Respondentų (moksleivių) demografinė charakteristika, N,%

Demografinis blokas		N	%
Lytis	Berniukas	66	55
	Mergaitė	54	45
Vietovė, kurioje gyvena	Kaimas	57	47,5
	Rajono centras	63	52,5
Klasė, kurioje mokosi	6 klasė	36	30
	7 klasė	37	30,8
	8 klasė	47	39,2

Atliekant tyrimą taip pat buvo apklausiami moksleivių tėvai ir pedagogai bei specialistai iš Pakruojo miesto ir rajono. Iš viso buvo apklausti 46 tėvai ir 66 pedagogai bei specialistai. Tyrimui pasirinktų respondentų grupių pasiskirstymas pagal atskirus demografinius požymius pavaizduotas 5 ir 6 lentelėse. Tėvų demografinių duomenų rezultatai pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė

Respondentų (tėvų) demografinė charakteristika, N, %

Demografinis blokas		N	%
Lytis	Vyras	13	28,3
	Moteris	33	71,7
Vietovė, kurioje gyvena	Kaimas	22	47,8
	Rajono centras	24	52,2
Amžius	Iki 40 metų	32	69,6
	40-50 metų	14	30,4
	Pagrindinis	7	15,2

Išsilavinimas	Vidurinis	9	19,5
	Profesinis	6	13,1
	Aukštasis neuniversitetinis	6	13,1
	Aukštasis universitetinis	18	39,1

Išanalizavus gautus turimo duomenis paaiškėjo, kad dauguma apklausoje dalyvavusių respondentų dalis – moterys. Tokį rezultatą greičiausiai lėmė tai, kad savo atžalų auklėjimu ir ugdymu labiau rūpinasi mamos. Tėvų, gyvenančių kaime ir rajono centre, grupės pasiskirstė tolygiai (47,8% ir 52,2%).

Didžiąją apklaustųjų tėvų dalį sudaro iki 40 metų amžiaus (69,6%), likę 30,4% - 40-50 metų amžiaus. Mažiausia dalis apklaustųjų turi pagrindinį išsilavinimą. Taip pat neženklius skaičiai yra turinčių vidurinį, profesinį bei aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą. Didžiausią dalį apklaustųjų tėvų sudaro turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Pedagogų ir specialistų demografiniai duomenys pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Respondentų (pedagogų ir specialistų) demografinė charakteristika, N, %

Demografinis blokas		N	%
Lytis	Vyras	21	31,8
	Moteris	45	68,2
Vietovė, kurioje gyvena	Kaimas	31	47
	Rajono centras	35	53
Amžius	Iki 40 metų	18	27,3
	40-50 metų	22	33,3
	Daugiau nei 50 metų	26	39,4
Pareigos	Mokytojas	55	83,3
	Socialinis pedagogas	2	3
	Psichologas	1	1,5
	Specialusis pedagogas	2	3
	Mokytojo padėjėjas	4	6,2
	Logopedas	2	3
	1-5 metai	7	10,6

Darbo stažas	5-10 metų	14	21,2
	Daugiau nei 15 metų	45	68,2

Apklaustų pedagogų, kaip ir tėvų, didžiąją dalį sudarė moterys. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis¹⁶ galime teigti, jog taip yra todėl, kad pedagogines profesijas renkasi didesnis procentas moterų nei vyrų. Taip pat atlikus tyrimą pastebima, kad didesnė dalis specialistų yra vyresni nei 50 metų amžiaus ir turi daugiau nei 15 metų darbo stažo (net 68,2%).

Vertinant specialistų pasiskirstymą tyrime pagal pareigybę, reikėtų paminėti, kad didžiąją dalį sudarė mokytojai ir klasės auklėtojai. Kitų tyrime dalyvavusių specialistų skaičius labai mažas.

2.4. Dažniausios problemos, su kuriomis susiduria moksleiviai

Pirmiausia tyrimu buvo siekiama atskleisti pagrindines problemas, su kuriomis šiais laikais dažniausiai susiduria moksleiviai, ir kurios lemia socialinės pedagoginės pagalbos teikimo poreikį. Apklaustos trys grupės respondentų – moksleiviai, jų tėvai, pedagogai ir specialistai, dirbantys mokyklose.

7 lentelėje pateikiami gauti duomenys, atspindintys jų nuomonę.

7 lentelė

Problemos, su kuriomis dažniausiai susiduria moksleiviai, M

Problemos	Moksleiviai	Tėvai	Specialistai	p>0,005
	M	M	M	
Kvaišalų vartojimas	1.9	2.4	1.9	0.6
Netinkamas mokinių elgesys pamokose	2.1	2.6	2.3	0.02
Per didelis mokymosi krūvis mokykloje ir namie	2.2	1.9	2.1	1.1
Konfliktai su mokytojais	1.9	1.8	1.9	1.6
Konfliktai su mokiniais	2.2	2.3	2.3	0.005
Pamokų nelankymas	2.1	2.1	2.2	0.008
Mokinių nenoras mokytis	2.5	2.4	2.5	0.005
Patyčios	2.1	2.2	2.1	0.06
Neįdomus laisvalaikio organizavimas	1.8	1.9	1.9	1.6
Fizinė prievarta, patiriama iš mokytojų	1.4	1.5	1.4	1.5
Fizinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių	1.5	1.6	1.5	1.4
Emocinė prievarta, patiriama iš mokytojų	1.5	2.1	1.9	1.2
Emocinė prievarta, patiriama iš kitų	1.6	2.1	1.9	1.3

¹⁶ Pedagogų skaičius 2012-2013 metais. Lietuvos statistikos departamentas.

mokinių				
Seksualinis priekabiavimas	1.5	1.5	1.4	1.5
Tėvų migracija	1.6	2.1	2.1	1.3
Reketas	1.4	1.6	1.8	1.9
Diskriminacija	1.4	1.8	1.8	1.9
Azartiniai žaidimai	1.8	1.9	1.5	1.8

Kaip dažniausias problemas, su kuriomis susiduria, moksleiviai įvardino netinkamą mokinių elgesį pamokų metu, per didelį mokymosi krūvį bei mokinių nenorą mokytis. Taip pat dažnos problemos, moksleivių teigimu, yra pamokų nelankymas, patyčios. Pagal gautus duomenis galima teigti, kad dėl pagrindinių moksleivių problemų yra kalti jie patys, tai lemia jų psichologinė būseną. Problemos, kurios priklauso nuo šalutinių veiksnių ar kitų žmonių, pasitaiko rečiau. Tyrimas atskleidė, kad moksleiviai rečiau susiduria su tokiais problemomis kaip fizinė ar emocinė prievarta, patiriama iš mokytojų, reketas.

Kaip rodo tyrimo rezultatai, tėvai dažniausiomis problemomis, su kuriomis susiduria moksleiviai, įvardija netinkamą moksleivių elgesį pamokose, mokinių nenorą mokytis ir patyčias. Taip pat gan dažnos problemos yra kvaišalų vartojimas, konfliktai su mokiniais, pamokų nelankymas. Tėvai mano, kad rečiau moksleiviai susiduria su šiomis problemomis: seksualiniu priekabiavimu, fizine prievarta, patiriama iš mokytojų, per dideliu mokymosi krūviu.

Taigi apklausos rezultatai rodo, kad moksleiviai ir jų tėvai įvardijo tas pačias problemas, kaip dažniausias, su kuriomis susiduria moksleiviai. Tai rodo jų opumą ir dažnumą. Kaip dažniausiai paplitusias problemas, mokslininkai (Indrašienė, Kvieskienė, Suboč, Targamadžė, Merfeldaitė, Valeckienė, 2006) taip pat akcentuoja mokyklos nelankymą, nenorą mokytis, netinkamą elgesį pamokų metu.

Mokyklose dirbantys pedagogai ir specialistai taip pat buvo prašomi atsakyti į klausimą, su kokiomis problemomis, jų nuomone, dažniausiai susiduria moksleiviai.

Taigi apklausos duomenys parodė, kad pedagogų ir specialistų nuomonė sutampa su tėvų ir moksleivių. Jie taip pat dažniausiomis problemomis įvardija netinkamą mokinių elgesį pamokose, mokinių nenorą mokytis, pamokų nelankymą. Taip pat dažna problema įvardija konfliktus su kitais mokiniais. Kaip ir kitos respondentų grupės, pedagogai ir specialistai įvardijo fizinę prievartą, patiriamą iš mokytojų, bei seksualinį prievartavimą kaip rečiau problemas, su kuriomis susiduria moksleiviai. Su reketu ir diskriminacija, jų nuomone, moksleiviai taip pat susiduria ne dažnai.

Taigi apibendrinant visų trijų respondentų grupių atsakymus galima teigti, kad dažniausios problemos, su kuriomis susiduria moksleiviai, priklauso nuo jų pačių elgesio, motyvacijos ir gyvenimo prasmės suvokimo. Tokią problemą, kaip nenorą mokytis, kurią visi respondentai įvardijo, kaip dažniausią, moksleiviai gali įveikti tik patys, apmąstę, ko nori iš gyvenimo, ir ar toks jų požiūris nesutrukdys pasiekti jų užsibrėžtų tikslų ateityje.

2.5. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimas

2.5.1. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo svarbiausi aspektai

Tyrimu taip pat buvo siekiama atskleisti pagrindinius socialinės pedagoginės pagalbos teikimo aspektus. Respondentų atsakymai pavaizduoti 8 lentelėje.

8 lentelė

Socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje teikimas, M

	Moksleiviai	Tėvai	Pedagogai ir specialistai	
Teiginiai	M	M	M	p>0.005
Žinau apie galimybę mokykloje gauti socialinę psichologinę pagalbą	2.5	2.5	2.6	0.005
Žinau, į kokį specialistą kreiptis prireikus tam tikros pagalbos	2.5	2.3	2.7	0.02
Mokykloje yra teikiama socialinė psichologinė pagalba	2.5	2.4	2.4	0.005
Į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi sunkumų, problemų šeimoje ar mokykloje atvejais	2.2	2.5	2.3	0.01
Mokykloje trūksta specialisto, kuriuo būtų galima visiškai pasitikėti	1.9	1.9	1.8	1.54
Iškilius problemai dažniausiai padeda socialinis pedagogas	2.2	2.1	2.3	0.11
Kai kreipiuosi į specialistus, visada sulaukiu pagalbos	2.2	2.1	2.1	0.005
Mokytojai dažnai nesupranta mokinių problemų	2.1	1.9	1.8	0.98
Ne visi specialistai noriai padeda spręsti problemas	1.9	1.9	1.8	1.43
Iškiliusias problemas moksleiviai sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės	2.2	1.9	1.9	0.86
Sprendžiant problemas tėvai bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais	1.9	2.1	2.3	0.05
Klasės auklėtojai dažnai perleidžia problemas spręsti socialiniam pedagogui	1.9	1.9	1.9	1.62
Mokyklos administracija domisi moksleivių problemomis	2	2	2.4	0.96

Gauti rezultatai rodo, kad moksleiviai sutinka su teiginiu, jog mokykloje yra teikiama socialinė pedagoginė pagalba (vidutinis atsakymo balas 2,5, kur 1 reiškia nesutikimą su teiginiu, 2 – iš dalies sutikimą, 3 – sutikimą). Tokia pati dalis moksleivių sutinka ir su teiginiais, kad žino apie galimybę mokykloje gauti socialinę pedagoginę pagalbą, į kurią specialistą kreiptis susidūrus su tam tikra bėda. Moksleiviai tik iš dalies sutinka (vidurkis 2,2), kad į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi problemų, nesutarimų šeimoje ar mokykloje atvejais. Toks pat atsakymų vidurkis (2,2) rodo iš dalies sutikimą su teiginiu, kad dažniausiai, iškilus problemoms, padeda socialinis pedagogas. Kad visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į specialistus, respondentai irgi sutinka tik iš dalies, o tai signalizuoja apie teikiamos pagalbos kokybę.

Labai svarbus pagalbos kokybei aspektas – bendradarbiavimas tarp tėvų ir specialistų – nėra labai aktyvus. Su teiginiu, kad tėvai bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais sprendami problemas, moksleiviai sutinka tik iš dalies (vidurkis 1,9). Taip pat moksleivių atsakymai rodo, kad mokyklos administracija nėra abejinga jų problemoms. Moksleiviai iš dalies sutinka (vidurkis 1,9), kad mokyklos administracija domisi jų problemomis.

Tėvų žinojimą apie mokykloje teikiamą socialinę pedagoginę pagalbą rodo atsakymų vidurkis (2,5), kuris rodo sutikimą su teiginiu. Taip pat tėvų atsakymai rodo, kad mokykloje yra teikiama socialinė pedagoginė pagalba (vidurkis 2,4 – iš dalies sutinka) ir jie žino, į kurią mokykloje dirbantį specialistą kreiptis susidūrus su tam tikra problema (vidurkis 2,3).

Atsakymai rodo, kad tėvai žino apie pagrindinio specialisto, teikiančio socialinę pedagoginę pagalbą funkcijas. Respondentai sutinka su teiginiu (vidurkis 2,5), kad į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi sunkumų, problemų šeimoje ar mokykloje atvejais. Tačiau, kad dažniausiai problemas išspręsti padeda socialinis pedagogas, tėvai sutinka tik iš dalies (vidurkis 2,1), taip pat tėvai vertina ir tai, kad visada sulaukia specialistų pagalbos, kai į juos kreipiasi. Tėvai sutinka, bet iš dalies (vidurkis 1,9), kad ne visi specialistai noriai padeda spręsti problemas, o moksleiviai jas dažniausiai sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės. Kaip ir moksleiviai, jų tėvai sutinka, bet daugiausiai tik iš dalies, su teiginiais, kurie atspindi mokykloje teikiamos socialinės pagalbos veiksmingumą.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad pedagogai ir specialistai, dirbantys mokykloje, sutinka (vidurkis 2,4 – iš dalies), kad mokykloje yra teikiama socialinė pedagoginė pagalba. Taip pat tyrimo duomenys rodo, kad pedagogai ir specialistai gerai žino apie galimybę mokykloje gauti socialinę

pedagoginę pagalbą (vidurkis 2,6) bei į koki specialistą kreiptis prireikus tam tikros pagalbos (vidurkis 2,7).

Kad į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi sunkumų, problemų šeimoje ar mokykloje, pedagogai sutinka tik iš dalies (2,3). Tokie pat rezultatai atspindi teiginį, kad iškilus problemai dažniausiai padeda socialinis pedagogas. Vadinasi, yra ir kitų specialistų, kurie noriai padeda spręsti mokinių problemas. Nors tėvai iš dalies sutinka su teiginiu, kad ne visi specialistai noriai padeda problemas, o kai į juos kreipiamasi, visada sulaukiama pagalbos. Kad mokyklos administracija domisi moksleivių problemomis, specialistai taip pat sutinka tik iš dalies (vidurkis 2,4).

Taigi respondentų apklausa atskleidė, kad mokyklose yra teikiama socialinė pedagoginė pagalba ir visi žino apie galimybę ją gauti, į kokius specialistus kreiptis. Respondentai teigia, kad visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į ją teikiančius specialistus, o tai labai svarbus faktas vertinant pagalbos efektyvumą. Dažniausiai iškilus problemai kreipiamasi į klasės auklėtojus, kurie geriausiai pažįsta savo auklėtinius, bendrauja su jais daugiau nei kiti mokykloje dirbantys pedagogai. Socialinis pedagogas atlieka taip pat labai svarbų vaidmenį moksleivių problemų sprendimo procese, kadangi yra atsakingas už gerą moksleivių savijautą mokykloje ir kokybišką ugdymosi procesą.

2.5.2. Šeimos bendradarbiavimas su mokykloje socialinę pedagoginę pagalbą teikiančiais specialistais

Tyrimu taip pat buvo siekiama atskleisti respondentų nuomonę apie šeimos santykį su socialinę pedagoginę pagalbą teikiančiais specialistais. Jų nuomonę šiuo klausimu atspindi 9 lentelė.

9 lentelė

Šeimos santykiai su mokykloje dirbančiais specialistais, M

	Moksleiviai	Tėvai	Pedagogai ir specialistai	
Teiginiai	M	M	M	p>0,05
Tėvai žino apie galimybę mokykloje gauti socialinę pedagoginę pagalbą	2.5	2.3	2.6	3.5
Tėvai žino vaikų problemas ir bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais jas spęsdami	2.1	2.2	2.2	0.54

Daugiausia moksleivių problemų yra susijusios su šeima	1.7	2.1	2.3	1.26
Tėvai nesilanko mokykloje, jei nėra priežasties	2.1	2.3	2.2	0.008
Dažniausiai tėvai su mokytojais bendrauja telefonu ar internetu, bet ne tiesiogiai	1.8	2.3	2.2	0.89
Tėvai visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į mokykloje dirbančius specialistus	2.3	2.3	2.7	0.04
Tėvams priimtinausi individualūs pokalbiai su mokytojais	2.2	2.4	2.7	0.01
Tėvai aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose	2.2	2.1	1.5	1.07
Tėvai į specialistus kreipiasi vaiko auklėjimo klausimais	1.9	2.04	1.9	1.1
Tėvai į specialistus kreipiasi esant mokymosi sunkumų	2.2	1.9	2.2	0.32
Tėvai į specialistus kreipiasi vaikų sveikatos klausimais	1.8	2.02	1.9	0.61

Daugelis mokslininkų akcentuoja bendradarbiavimo svarbą socialinės pedagoginės pagalbos teikimo procese. Šeima yra be galo svarbi sprendžiant paauglių problemas, kadangi joje formuojasi asmenybė, tėvai geriausiai pažįsta savo vaikus, o tai labai svarbu sprendžiant jų problemas. Be to, šiais laikais tėvų ir vaikų atotolis yra gan dažnas reiškinys, manoma, kad dėl to ir kyla daugelis paauglių problemų, todėl, auklėjant savo vaikus, tėvams yra būtina gauti kvalifikuotų patarimų, kaip bendrauti su savo vaikais.

Moksleivių nuomone, tėvai žino apie galimybę mokykloje gauti socialinę pedagoginę pagalbą. Su šiuo teiginiu jie visiškai sutinka (vidurkis 2,5). Kad tėvai žino vaikų problemas ir bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais jas sprenddami, apklaustieji moksleiviai sutinka iš dalies (vidurkis 2,1). Taip pat galime teigti, kad tėvai mokykloje lankosi tik tada, kai yra būtinybė. Tai rodo ir teiginys, kad tėvai nesilanko mokykloje, jei nėra priežasties, su kuriuo moksleiviai sutinka taip pat tik iš dalies (vidurkis 2,1). Toks pat rodiklis atspindi ir teiginį, kad tėvai aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose. Tačiau, nepaisant to, tėvai su pedagogais labiau linkę bendrauti individualiai (atsakymų vidurkis 2,2), bet iš dalies sutinkama ir su tuo, kad bendrauja telefonu ar internetu. Moksleivių nuomone, tėvai visuomet sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į mokykloje dirbančius specialistus. Tokį faktą pagrindžia sutikimas su teiginiu, nors ir iš dalies (vidurkis 2,3). Daugelis mokykloje dirbančių specialistų gali paliudyti, kad organizuojamuose susitikimuose lankosi tėvai, kurių vaikai sėkmingai mokosi ir neturi kitų didesnių problemų mokykloje, tačiau vaikų, kurie patiria daugiau ir gilesnių problemų, tėvus „prisišaukti“ būna sunkiau.

Moksleivių atsakymai atskleidė, kad tėvai dažniausiai į specialistus kreipiasi esant mokymosi sunkumų (vidurkis 2,2), dažnumu neatsilieka ir kreipimasis auklėjimo ar sveikatos klausimais (1,9 ir 1,8).

Patys tėvai sutinka su teiginiu, kad žino apie galimybę mokykloje gauti socialinę pedagoginę pagalbą, bei visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į mokykloje dirbančius specialistus (2,3 – iš dalies). Tėvų aktyvumą rodo sutikimas, nors ir iš dalies, kad jie aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose, bei tai, kad jiems priimtinausi individualūs pokalbiai su mokytojais. Tačiau tyrimo rezultatai rodo, kad tėvai nelinkę lankytis mokykloje, jei tam nėra priežasties, sutikimo su šiuo teiginiu vidurkis – 2,3. Tėvai taip pat iš dalies sutinka, kad daugiausiai moksleivių problemų yra susijusios su šeima. Kaip parodė apklausos rezultatai, tėvai, jų nuomone, dažniausiai kreipiasi į specialistus vaiko auklėjimo klausimais ir sveikatos klausimais, kiek rečiau – esant mokymosi sunkumų.

Pedagogai ir specialistai, kaip ir kitos dvi respondentų grupės, tik kiek tvirčiau sutinka su teiginiu, kad tėvai žino apie galimybę mokykloje gauti socialinę pedagoginę pagalbą (vidurkis 2,6). Taip pat, pedagogų ir specialistų teigimu, tėvai visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į specialistus (vidurkis 2,7). Tėvams priimtinausi individualūs pokalbiai su mokytojais, tačiau, kaip rodo mokytojų atsakymai, tėvai ar globėjai ne itin aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose, todėl jie dažniausiai bendrauja su mokytojais telefonu ar internetu. Pedagogai, kaip ir kiti respondentai, iš dalies sutinka, kad daugiausiai moksleivių problemų yra susijusios su šeima, o tėvai dažniausiai į specialistus kreipiasi esant mokymosi sunkumų, kiek rečiau – vaiko auklėjimo ar sveikatos klausimais.

Taigi žinant bendradarbiavimo svarbą socialinės pedagoginės pagalbos kokybei ir apibendrinant respondentų nuomonę šiuo klausimu galima teigti, kad tėvai palaiko ryšį su mokykla, tačiau apsilanko ten tik tada, kai yra reikalas. Taip pat pastebėta, kad tėvai žino ir naudojami specialistų, kurie teikia socialinę pedagoginę pagalbą, paslaugomis. O tai rodo, kad jie nėra abejingi savo vaikų problemoms ir nesiekia palikti jų spręsti mokyklose dirbantiems pedagogams ir specialistams. Tačiau tėvų aktyvumas galėtų būti didesnis, galbūt ir pagalba paaugliams būtų efektyvesnė.

2.5.3. Mokykloje dirbančių pedagogų ir specialistų veiklos turinys

Labai svarbus aspektas socialinės pedagoginės pagalbos teikimo procese yra asmenų, atsakingų už pagalbos teikimą, veiklos turinys. Tyrimu siekiama atskleisti jų savybes, nuo kurių priklauso pagalbos teikimo kokybė, bei kasdienės veiklos ypatumus. Respondentų požiūris šiuo klausimu pavaizduotas 10 lentelėje.

10 lentelė

Pedagogų ir specialistų, teikiančių socialinę pedagoginę pagalbą, veiklos turinys, M

	Moksleiviai	Tėvai	Pedagogai ir specialistai	
Teiginiai	M	M	M	p>0,005
Visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti	2.5	2.2	2.6	0,03
Informuoja tėvus apie vaiko problemas ir įtraukia juos į problemos sprendimo procesą	2.3	2.4	2.6	0.04
Dažniausiai specialistai sprendžia moksleivių problemas individualių pokalbių ar užsiėmimų būdu	2.2	2.3	2.5	0.05
Moksleiviai nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais, todėl iškilus problemai į juos nesikreipia	2	2.2	1.7	1.13
Iškilus problemai specialistas nenori padėti ir nukreipia pas kitą kolegą	1.8	1.8	1.5	1.99
Iškilusias problemas moksleiviai sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės	2.3	2.6	2.3	1.05
Pagalbos kokybę lemia specialistų patirtis ir kompetencija	2.1	2.4	2.4	0.13
Pagalbos kokybę lemia specialistų, šeimos ir moksleivių bendradarbiavimas	2.2	2.6	2.6	0.05
Dažnai imasi spręsti mokinių problemų neprašomi	1.9	1.9	1.9	1.43
Kelia savo profesinę kvalifikaciją socialinės pedagoginės pagalbos klausimais	2.2	2.2	2.6	0.10
Spręsdami mokinių problemas bendrauja su kitomis institucijomis (policija, seniūnija, VTAT ir kt.)	2	2.1	2.5	0.04
Turi visus, sėkmingam darbui reikalingus, reikmenis (kompiuteris, internetas, telefonas, atskiras kabinetas ir kt.)	2.4	2.5	2.6	1.80

Galima teigti, kad moksleiviai visiškai sutinka su teiginiu (kadangi vidurkis 2,5, o tai yra per viduriuką tarp „iš dalies sutinku“ ir „sutinku“), kad pedagogai ir specialistai visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti, taip pat informuoja tėvus apie vaiko problemas ir įtraukia juos į problemos sprendimo procesą. Problemos dažniausiai sprendžiamos individualių pokalbių ar užsiėmimų metu. Nepaisant to, kad moksleiviams noriai padedama spręsti jiems iškilusias problemas, jie vis tiek linkę spręsti problemas patys, nes mano, kad kiti padėti negalės

(atsakymų vidurkis 2,3 – iš dalies sutinku). Galima teigti, kad tai lemia ir nepasitikėjimas, kadangi moksleiviai sutinka (iš dalies – 2) su teiginiu, kad jie nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais.

Moksleiviai mano, kad patirtis ir kompetencija bei šeimos bendradarbiavimas su specialistais vienodai reikšmingi veiksniai socialinės pedagoginės pagalbos teikimo kokybei (vidurkiai 2,1 ir 2,2). Moksleiviai tik iš dalies (vidurkis 1,9) sutinka, kad specialistai dažnai imasi spręsti moksleivių problemų neprašomi.

Taip pat moksleiviai mano, kad mokykloje dirbantys specialistai kelia savo profesinę kvalifikaciją socialinės pedagoginės pagalbos klausimais, sprenddami problemas bendrauja su kitomis institucijomis.

Tėvų apklausos rezultatai parodė, kad specialistų darbo sąlygos yra palankios sėkmingam darbui, jie turi visus tam reikalingus reikmenis (vidurkis 2,5). Taip pat tėvai iš dalies sutinka, kad specialistai visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti, taip pat informuoja tėvus apie vaikų problemas ir įtraukia į jų sprendimo procesą.

Tėvai mano, kad pagalbos kokybę daugiau lemia specialistų ir šeimos bendradarbiavimas (su teiginiu visiškai sutinkama, vidurkis 2,6), nei specialistų kompetencija ir patirtis. Taip pat tėvai visiškai sutinka su teiginiu, kad moksleiviai iškilusias problemas sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės. Galime daryti prielaidą, kad taip yra todėl, kad moksleiviai nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais, todėl iškilus problemai į juos nesikreipia (vidurkis 2,2).

Specialistai tvirtai teigia, kad jie visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti, taip pat informuoja apie tai jų tėvus/globėjus ir įtraukia į problemos sprendimo procesą (vidurkis 2,6). Taip pat socialinę pedagoginę pagalbą teikiantys asmenys visiškai sutinka su tuo, kad, pirmiausia, pagalbos kokybę lemia bendradarbiavimas su tėvais, o tik paskui kompetencija ir patirtis (abiejų teiginių atsakymų vidurkis – 2,6). Specialistai teigia, kad turi visus sėkmingam darbui reikalingus reikmenis, kelia savo kvalifikaciją ir sprenddami problemas bendrauja su kitomis institucijomis. Šie jų atsakymai yra statistiškai patikimi ir reikšmingi. Šie veiksniai labai svarbūs socialinės pedagoginės pagalbos teikimo kokybei.

Kaip rodo tyrimo rezultatai, specialistai nelabai linkę sutikti, kad nenori padėti spręsti problemų ir nukreipia mokinius pas kitus kolegas (vidurkis 1,5). Taip pat jie nenoriai, bet iš dalies sutinka, kad moksleiviai nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais, todėl iškilus problemai į juos nesikreipia (vidurkis 1,7).

Taigi apibendrinant galima teigti, kad bendradarbiavimas iš tiesų turi labai didelę reikšmę socialinės pedagoginės pagalbos teikimo procese. Manau, kad socialinis pedagogas, padedamas klasės

auklėtojo ir moksleivių, turėtų labiau stengtis įtraukti tėvus į problemų sprendimo procesą. Galbūt taip aktyvesni taptų ir patys moksleiviai, kurie problemas stengiasi išspręsti patys, niekur nesikreipia. Juk paaugliui sunkiu metu geras patarimas iš patyrusio žmogaus lūpų ir nuoširdus pokalbis yra efektyviausia priemonė sprendžiant problemas.

2.5.4. Socialinio pedagogo veikla, teikiant mokiniams socialinę pedagoginę pagalbą

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo procese bene svarbiausias asmuo yra socialinis pedagogas. Jis atlieka daugiausiai funkcijų ir tarpusavyje sąveikauja ne tik su moksleiviais, jų tėvais, bet ir savo kolegomis, sprendžiant problemas. Socialinio pedagogo veiklos pobūdį atskleidė atliktas tyrimas, kurio rezultatai pavaizduoti 11 lentelėje.

11 lentelė

Socialinio pedagogo veikla, teikiant socialinę pedagoginę pagalbą, M

	Moksleiviai	Tėvai	Pedagogai ir specialistai	
Teiginiai	M	M	M	p>0,005
Visada išklauso moksleivio problemas, imasi jas spręsti arba nukreipia į kitus profesionalus, jei pats problemas išspręsti negali	2.4	2.5	2.6	0.01
Sprendžia mokyklos nelankymo problemą, šalindamas nelankymo priežastis bei bandydamas sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius	2.2	2.6	2.7	0.03
Padedą moksleiviui adaptuotis mokykloje	2.1	2.2	2.3	0.02
Rengia socialines programas, projektus, vykdo neigiamų socialinių reiškinių prevenciją	2.2	2.3	2.3	0.004
Organizuoja moksleivių laisvalaikio praleidimą	1.9	2.2	2.2	0.51
Informuoja tėvus/globėjus apie vaikų problemas bei galimybę gauti socialinę pedagoginę pagalbą	2.3	2.2	2.6	2.58
Tvarko nemokamo maitinimo dokumentus bei konsultuoja tėvus šiuo klausimu	2.3	2.3	2.5	0.02
Rūpinasi moksleivių pavežėjimo klausimu	2.3	2.3	2.5	0.002
Vertina moksleivio šeimos gyvenimo materialines ir buitines sąlygas	2.05	2.1	2.3	0.04
Daug dėmesio skiria moksleivio ir jo šeimos narių tarpusavio santykiams	1.8	1.8	2.1	1.29
Esant reikalui lanko moksleivį namuose	1.8	2.1	2.5	0.42
Įtraukia tėvus į mokykloje rengiamus labdaros, prevencinius renginius	1.9	2.1	2.2	0.79
Turi būti tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus	2.5	2.4	2.6	0.01

Moksleivių atsakymai parodė, kad svarbiausios, socialinių pedagogų atliekamos funkcijos, yra: tėvų informavimas apie vaikų problemas bei galimybę gauti socialinę pedagoginę pagalbą; nemokamo maitinimo dokumentų tvarkymas, moksleivių pavežėjimo klausimas (sutikimo su šiuo teiginiu vidurkis 2,3). Taip pats socialinis pedagogas, moksleivių nuomone, atlieka mokyklos nelankančių mokinių kontrolę bei šalina šią problemą sukeliančius veiksnius; rengia socialines programas ir projektus; vykdo prevenciją. Mažiausiai, moksleivių nuomone, socialinis pedagogas rūpinasi moksleivių laisvalaikio praleidimo organizavimu ir moksleivio adaptacija mokykloje.

Kaip rodo apklausos rezultatai, moksleiviai nelabai linkę sutikti su teiginiais, kad socialinis pedagogas vertina moksleivio šeimos materialines ir buitines sąlygas, esant reikalui moksleivį lanko namuose ar daug dėmesio skiria moksleivio ir šeimos santykiams.

Tačiau moksleiviai visiškai sutinka su tuo, kad socialinis pedagogas turi būti nuoširdus, patikimas ir tolerantiškas.

Tėvų nuomone, svarbiausia socialinio pedagogo funkcija yra mokyklos nelankymo problemos sprendimas, nelankymo priežasčių šalinimas ir mokyklos nelankančių mokinių kontrolė (vidurkis 2,6). Mažiausiai, tėvų nuomone, socialinis pedagogas dėmesio skiria moksleivių ir jo šeimos narių tarpusavio santykių analizei, kas yra labai svarbu norint sėkmingai išspręsti moksleivių problemas. Tačiau tėvai visiškai sutinka, kad socialinis pedagogas visada išklauso moksleivio problemas, imasi jas spręsti arba nukreipia į kitus profesionalus, jei pats problemos išspręsti negali (vidurkis 2,5). Tėvai taip pat pritaria moksleivių nuomonei, kad labai svarbu yra socialinio pedagogo tolerantiškumas, patikimumas ir nuoširdumas.

Pedagogų ir specialistų, tarp jų ir paties socialinio pedagogo, nuomone, socialinis pedagogas visada išklauso moksleivio problemas, imasi jas spręsti arba nukreipia į kitus profesionalus, jei pats problemos išspręsti negali, ir informuoja tėvus/globėjus apie vaikų problemas bei galimybę gauti pedagoginę psichologinę pagalbą (vidurkis 2,6 – sutinku). Šie atsakymai vertinami kaip labai patikimi ($p < 0,05$).

Specialistai, kaip ir kitos respondentų grupės, visiškai sutinka, kad pagrindinė socialinio pedagogo funkcija yra mokyklos nelankymo problemos sprendimas, nelankymo priežasčių šalinimas bei bandymas sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius (vidurkis 2,7). Taip pat kaip pagrindinės funkcijos įvardijamas nemokamo maitinimo dokumentų tvarkymas ir moksleivių pavežėjimo klausimas. Pedagogai ir specialistai visiškai sutinka, kad, esant reikalui, moksleivis yra lankomas namuose, yra vertinamos jo šeimos gyvenimo ir buitines materialinės sąlygos.

Kaip ir visi kiti respondentai, pedagogai ir specialistai visiškai pritaria, kad socialinis pedagogas turi būti tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus.

Taigi apibendrinant galima teigti, kad socialinis pedagogas yra visada atviras moksleivių problemoms, stengiasi įtraukti moksleivių tėvus į savo organizuojamą veiklą. Kaip rodo apklausos rezultatai, socialinis pedagogas daugiau rūpinasi materialių problemų sprendimu (moksleivių pavežėjimas, nemokamo maitinimo dokumentų tvarkymas). Taip pat apklausa parodė, kad geras socialinis pedagogas turi būti tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus. Taigi net galima teigti, kad pagalbos kokybė priklauso nuo žmogiškumo, juk visada norisi kreiptis į žmogų, kai jis yra patikimas ir nuoširdus. Kaip teigia Kvieskienė (2005), socialinis pedagogas yra advokatas visose moksleivių gyvenimo situacijose. Tai parodė ir atliktas tyrimas.

2.5.5. Mokinių socialinės pedagoginės pagalbos poreikis

Apklausa buvo siekiama atskleisti, ar didelis yra socialinės pedagoginės pagalbos mokiniams poreikis. Respondentų nuomonę vaizduoja 12 lentelė.

12 lentelė

Socialinės pedagoginės pagalbos mokiniams poreikis, M

	Moksleiviai	Tėvai	Pedagogai ir specialistai	
Teiginiai	M	M	M	p>0,005
Dažniausiai problemas sprendžia patys, niekur nesikreipia	2.4	2.6	1,8	0.01
Mano, kad didžiąją problemų, kylančių mokiniams, dalį turėtų išspręsti psichologas	1.9	1.9	2,1	1.19
Yra nelinkę mokykloje kalbėti apie su šeima susijusias problemas	2.4	2.3	1,9	0.01
Geranoriškai priima specialistų pagalbą nors į juos ir nesikreipė	2.02	2.1	2,4	0.63
Yra patenkinti mokykloje teikiamos socialinės pedagoginės pagalbos nauda	2.1	2.07	2,3	0.05
Išsprendę vieną problemą vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą	2.04	2.2	2,4	0.03

Moksleivių apklausos rezultatai parodė, kad dažniausiai jie patys sprendžia problemas, niekur nesikreipia. Sutikimo su šiuo teiginiu vidurkis 2,4, šio atsakymo rezultatai vertinami kaip labai patikimi. Taip pat moksleiviai teigia, kad yra nelinkę mokykloje kalbėti apie su šeima susijusias problemas (vidurkis 2,4), teiginys labai patikimas. Mokiniai iš dalies pritaria teiginiui, kad didžiąją dalį moksleivių problemų turėtų išspręsti psichologas (vidurkis 1,9). Nors pagalbos į specialistus kreipiasi retai, tačiau yra patenkinti socialinės pedagoginės pagalbos teikiama nauda, ir, jei kreipėsi į specialistus, išsprendę vieną problemą, vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą.

Kaip rodo moksleivių atsakymai, dažniausiai jie kreipiasi į klasės auklėtoją (67,1%). Antroje vietoje, pagal moksleivių kreipimosi dažnumą yra socialinis pedagogas, kuris ir turi padėti moksleiviams, kai kitų specialistų kompetencija negali to padaryti. Į socialinį pedagogą kreipias 38,3 % apklaustų moksleivių. Rečiausiai, iškilus problemoms, jie kreipiasi į logopedą (10,8%).

Tėvų apklausos duomenys taip pat patvirtina faktą, kad dažniausiai moksleiviai problemas sprendžia patys, niekur nesikreipia (vidurkis 2,6). Nepaisant to, jie yra iš dalies patenkinti mokykloje teikiamos pagalbos nauda ir, išsprendę vieną problemą, vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą. Taip pat tėvai mano, kad moksleiviai geranoriškai priima specialistų pagalbą, nors į juos ir nesikreipė.

Tėvai pritaria ir teiginiui, kad moksleiviai nelinkę mokykloje kalbėti apie problemas, susijusias su šeima. O tai, galime teigti, trukdo kokybiškam socialinės pedagoginės pagalbos teikimui, nes, kaip anksčiau išsiaiškinome, daugiausiai moksleivių problemų yra susijusios su šeima.

Priešingai nei tėvai ir moksleiviai, specialistai nėra linkę sutikti, kad dažniausiai mokiniai problemas sprendžia patys ir niekur nesikreipia (vidurkis 1,8). Taip pat nėra linkę, bet iš dalies sutinka, kad mokiniai nenoriai mokykloje kalba apie problemas, susijusias su šeima. Specialistai pritaria, kad moksleiviai geranoriškai priima specialistų pagalbą nors į juos ir nesikreipė, o išsprendę vieną problemą vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą.

Taip pat tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, į kokį specialistą moksleiviai dažniausiai kreipiasi, kai iškyla problema. Atsakymai pavaizduoti 13 lentelėje.

Specialistai, į kuriuos dažniausiai krepiasi problemų turintys moksleiviai

Specialistai	Sutinku (N)	Iš dalies sutinku (N)	Nesutinku (N)
Klasės auklėtoją	74 (61.7%)	29 (24.2%)	19 (14.1%)
Socialinį pedagogą	46 (38.3%)	44 (36.7%)	30 (25%)
Specialųjį pedagogą	27 (22.5%)	42 (35%)	51 (42.5%)
Logopedą	13 (10.8%)	35 (29.2%)	72 (60%)
Mokytojo padėjėją	24 (20%)	35 (29.2%)	61 (50.8%)
Psichologą	37 (30.8%)	41 (34.2%)	42 (35%)

Apibendrinant respondentų atsakymus galima režiūmuoti, kad vis tik moksleiviai dažniausiai sprendžia problemas patys, niekur nesikreipia. Šioje vietoje dar kartą galima akcentuoti bendradarbiavimo svarbą. Tėvai, bendradarbiaudami su pedagogais, turėtų parodyti paaugliams, kad jie gali padėti, kad galima jais pasitikėti. Reikia daugiau dėmesio skirti bendravimui su paaugliais, kad būtų laiku pastebimos jiems kylančios problemos, ir suteikta pagalba, kurios jie neprašo. Juk dažnai problemos, kurios užgula nepatyrusių, jautrių paauglių pečius, priveda prie savižudybės. Reikia mažinti atotrulį tarp suaugusiųjų ir paauglių, kad atsirastų lygiavertiškumas, kuris skatintų pasitikėjimą.

Išvados

1. Analizuojant mokslinę literatūrą ir teisinius dokumentus paaiškėjo, kad šiandieninėje visuomenėje vaikų ir jaunimo problemos yra sudėtingesnės, todėl jų sprendimui neužtenka vieno profesionalo kompetencijos ir pastangų. Pagalba moksleiviams turi būti kompleksinė, apimanti visos mokyklos bendruomenės, įvairių specialistų ir socialinių partnerių pastangas, nukreiptas į vieningos pagalbos strategijos įgyvendinimą. Didėjantis specialistų, teikiančių specialiąją pedagoginę, socialinę, psichologinę pagalbą, skaičius dar neužtikrina kokybiškos ir visapusiškos pagalbos teikimo mokiniams efektyvumo, nes Lietuvoje kasmet vis daugėja mokinių, kuriems teiktina specialioji pedagoginė ir psichologinė pagalba.
2. Kiekvienas specialistas turi konkrečias pareigas, teises, funkcijas. Pagrindinis socialinės pedagoginės pagalbos teikėjas yra socialinis pedagogas, kuris telkia mokyklos pagalbos komandą, koordinuoja pagalbos įgyvendinimą mokykloje ir už jos ribų bei pats teikia pagalbą vaikams, kai nepakanka klasės auklėtojo ar mokytojo kompetencijos. Klasės auklėtojas daugiausia yra atsakingas už bendradarbiavimą su tėvais, kitais klasių auklėtojais, mokiniais, už jų veiklos aktyvinimą. Jis teikia pagalbą ugdytiniams ir rūpinasi ugdytinių sveikata, saugumu, mokymusi, bet kokių prievartos eliminavimu, bendravimo ir savirealizacijos pozityviu sprendimu.
3. Moksleiviai dažniausiai susiduria su tokiomis problemomis, kurios priklauso nuo jų pačių. Dažniausios problemos yra netinkamas mokinių elgesys pamokų metu, nenoras mokytis bei reketas. Moksleiviai taip pat dažnai susiduria su mokyklos nelankymo, kvaišalų vartojimo ir konfliktų su kitais mokiniais atvejais. Seksualinis priekabiavimas, emocinė ir fizinė prievarta, patiriama iš mokytojų, yra rečiausiai pasitaikančios problemos, su kuriomis susiduria moksleiviai.
4. Tyrimas parodė, kad respondentų požiūris į teikiamą socialinę pedagoginę pagalbą yra teigiamas. Tie, kurie kreipėsi į specialistus, liko patenkinti ir vėliau susidūrę su problemomis, kreipėsi į juos dar kartą. Specialistai, teikiantys socialinę pedagoginę pagalbą, visada išklauso mokinius ir stengiasi jiems padėti, informuoja tėvus apie vaikų problemas ir įtraukia juos į problemos sprendimo procesą.

Hipotezė pasitvirtino. Respondentų nuomonė apie mokykloje teikiamą socialinę pedagoginę pagalbą yra teigiama. Ugdymo proceso dalyviai yra patenkinti teikiama pagalba, noriai ja naudojami.

REKOMENDACIJOS SOCIALINIAM PEDAGOGUI

1. Kadangi respondentų apklausa atskleidė, jog dažniausios problemos, su kuriomis susiduria moksleiviai, yra pamokų nelankymas, netinkamas mokinių elgesys pamokose, mokinių nenoras mokytis, tai socialinio pedagogo viena iš veiklos krypčių turėtų būti tėvų švietimas:
  - Seminarai tėvams, kaip bendrauti su paaugliu, kuris nelanko mokyklos ar prastai mokosi;
  - Tėvų išankstinių nuostatų keitimo programų rengimas, siekiant paskatinti tėvus domėtis paauglio mokymusi procesu, gabumais – vertinti ir bendrauti be išankstinio nusistatymo ir neigiamo paauglio veiklos programavimo (pvz. kad jis yra negabus, nevykėlis).
2. Tyrimas parodė, kad moksleiviai dažnai konfliktuoja tarpusavyje, tad socialinis pedagogas turėtų daugiau dėmesio skirti paauglių bendravimo psichologijai, organizuoti grupinius užsiėmimus paauglių socialinių įgūdžių tobulinimui, taip siekiant sumažinti socialinę atskirtį tarp socialinių grupių (pagal lytį, amžių, mokymosi lygį ir pan.) atstovų.
3. Kadangi socialinių problemų sprendimui didelę įtaką turi bendradarbiavimas, o tėvai linkę mokykloje apsilankyti tik tada, kai yra problema, socialinis pedagogas turėtų organizuoti bendrą moksleivių, pedagogų ir mokinių veiklą:
  - Moderuoti tėvų ir mokytojų susirinkimus į juos pakviečiant ir paauglius.
  - Įtraukti tėvus į mokykloje vykdomą prevencinę veiklą, organizuoti bendras vasaros stovyklas, laisvalaikio ir užimtumo renginius.
4. Mokiniam ir mokytojams padėti sukurti elgesio, tarpusavio pagarbos mokykloje ir pamokų metu, taisykles. Dalyvaudami elgesio taisyklių kūrimo procese, mokiniai ir mokytojai turi įsisąmoninti, kad taisyklės mažina įtampą, daro veiklą efektyvesnę, padeda ugdyti bendravimo įgūdžius.
5. Kadangi mokiniams labai svarbios tokios socialinio pedagogo savybės, kaip nuoširdumas, patikimumas ir tolerantiškumas, reikėtų daugiau dėmesio skirti neformaliai bendravimui, nuoširdiems pokalbiams, kurie skatintų moksleivių pasitikėjimą pedagogais. Tai labai svarbu norint, kad paaugliai nebijotų kreiptis į specialistus, kurie gali padėti išspręsti iškilusias problemas.

Literatūra

1. Aksenova L. I. *Социальная педагогика в специальном образовании*. Москва: Академия, 2001.
2. Ališauskas A. *Socialinės problemos bendrojo lavinimo mokykloje: mokinių socialiniai poreikiai ir jų tenkinimas* // Socialiniai tyrimai: tarpdisciplininis požiūris. -1998-1999, Nr. 2-3, p.55-56.
3. Ališauskas, A. (2007). *Vaiko psichopedagoginis vertinimas: pokyčių perspektyva: mokomoji knyga*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
4. Ališauskienė, S., Miltenienė, L. (2004). *Bendradarbiavimas tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius*. Šiauliai.
5. Ališauskas, A., Rusteika, M. (2008). *Specialiojo pedagogo funkcijų bendrojo lavinimo mokykloje analizė*. Socialiniai mokslai, 2(18).
6. Andrašūnienė, M. (2007). *Socialinio darbo terminų žodynelis*. Vilnius: Vilniaus kolegija.
7. Atutienė I. *Socialinės problemos mokykloje//Socialinis darbas mokykloje: konferencijos medžiaga*. – Šilutė: Prūsija, 1997, p. 22-25.
8. Bajoriūnas, J. *Šeimios edukologija*. Vilnius: Jošara, 1997.
9. Beliajeva V. I. *История социальной педагогики: учебное пособие*. Москва: Гардарики, 2003, p. 255.
10. Bulotaitė L. *Mokinių psichinio atsparumo ugdymas / Psichologinė pagalba mokyklai: konferencijos medžiaga*. – Vilnius, 1994, p. 51- 55.
11. Buzaitytė-Kašalynienė, J. (2003). *Socialinio pedagogo veikla bendrojo lavinimo mokykloje*. ACTA PAEDAGOGICA VILNENSIA.
12. Crick, R. D. (2008). *Key Competencies for Education in a European Context: narratives of accountability or care*.
http://www.wwwords.co.uk/pdf/validate.asp?j=eerj&vol=7&issue=3&year=2008&article=5_Crick_EERJ_7_3_web (žiūrėta 2012-02-18).
13. Dapkienė, S. (1997). *Klasės auklėtojas ir auklėtinio šeima*. Šiauliai: Saulės delta.
14. *Dėl bendrųjų socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatų patvirtinimo*, 2004 m. birželio 15 d. Nr. ISAK-941, Vilnius.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=236284 (žiūrėta 2013-01-10).
15. *Dėl pedagoginės psichologinės pagalbos modelio teikimo*. 2003 m. birželio 25 d. Nr. ISAK-897. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215856&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2013-01-10).
16. *Dėl pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio įgyvendinimo 2003-2005 metais priemonių plano*. 2003 m. gruodžio 16 d. Nr. Įsak-1811.
http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/03-12-16-ISAK-1811.htm (žiūrėta 2013-01-12).
17. *Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių instrukcijų patvirtinimo* 2001 m. gruodžio 14 d. Nr. 1667.
http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/01_12_1667.htm (žiūrėta 2012-10-11).

18. *Dėl bendrųjų socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatų patvirtinimo*, 2004 m. birželio 15 d. Nr. ISAK-941, Vilnius.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=236284 (žiūrėta 2013-01-10).
19. *Dėl socialinių pedagogų etatų finansavimo nuo 2002 metų rugsėjo 1 dienos*. 2002 m. rugpjūčio 23d. Nr. 1481. http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/02_08_1481.htm (žiūrėta 2012-12-10).
20. *Dėl mokyklos psichologo bendrųjų pareiginių nuostatų* 2005 m. liepos 22 d. Nr. ISAK – 1548. http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/05-07-22-ISAK-1548.htm (žiūrėta 2012-10-12).
21. *Dėl mokyklos specialiojo pedagogo bendrųjų pareiginių nuostatų* 2005 m. gruodžio 29 d. Nr. ISAK-2676. http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/05-12-29-ISAK-2676.htm (žiūrėta 2012-12-10).
22. *Dėl nacionalinės smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams 2011-2015 metų programos patvirtinimo*. 2011 m. sausio 3 d. Nr. A1-2. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=390536&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2013-01-20).
23. *Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo*. 2003 m. gegužės 20 d. Nr. IX-1569.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=211767&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2013-02-10).
24. *Dėl Prevencinio darbo grupių mokyklose ir prevencinio darbo koordinavimo grupių savivaldybėse sudarymo bei jų veiklos kryptių aprašo patvirtinimo“* Žin., 2004, Nr. 184-6824.
25. Galaguzovos M. A. *История социальной педагогики*. Москва: ГИЦВладас, 2000, p. 254.
26. Galkienė, A. (2005). *Heterogeninių grupių didaktika: specialieji poreikiai bendrojo lavinimo mokykloje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
27. Giedrienė R. *Ivadas / Vaikų psichologinis konsultavimas*. – Vilnius: Presvika, 1999, p. 58.
28. Indrašienė, V. (2004). *Socialinio ugdymo technologija. Mokomoji knyga*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
29. Indrašienė, V., Kvieskaitė G., Merfeldaitė, O. (2006). *Socialinės pedagoginės pagalbos komandos atrankos kriterijai*.
<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2006/83/kvieskieneindrasienemerfeldaite.pdf> (žiūrėta 2012- 01- 28).
30. Indrašienė, V. Suboč, V. (2008). *Tėvų požiūris į socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje organizavimą*. Socialinis ugdymas. 5 (16) 59-72.
31. Indrašienė, V., Suboč, V. (2008). *Sociopedagoginės pagalbos vaikams, patyrusiems mokymosi nesėkmes, prielaidos*. Pedagogika, 89, 115-122.
32. Indrašienė, V., Suboč, V. (2009). *Socialinė pedagoginė pagalba nesėkmingai besimokantiems moksleiviams*. Socialinis ugdymas, 8 (19), 23-34.
33. Johnson, L. C. (2003). *Socialinio darbo praktika. Bendrasis požiūris*. Vilnius: Vilniaus universiteto specialiosios pedagogikos laboratorija.
34. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.

35. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (edukologija ir kiti socialiniai mokslai)*. Vadovėlis. Kaunas: Judex.
36. Kontautienė, R. (2010). *Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje : studijų knyga*. Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla.
37. Kučinskas V., Kučinskienė R. *Socialinis darbas švietimo sistemoje. Teorinis aspektas*. Klaipėdos universiteto leidykla, 2000.
38. Kvieskienė G. (2005). *Pozityvioji socializacija*. Vilnius: VPU Leidykla.
39. Kvieskienė, G.(2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: Baltijos kopija.
40. Lavasani M. G., Afzali, L. (2011), *Cooperative learning and social skills*. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=eceb8ec-56dd-4380-89b2-f012fd74b1af%40sessionmgr15&vid=14&hid=107> (žiūrėta 2012-03-29).
41. Leliūgienė, I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
42. Leliūgienė, I.(2007). *Žmogus ir socialinė aplinka*. Kaunas: Technologija. Lietuvos švietimas.
43. *Lietuvių kalbos žodynas* (2005). <http://www.lkz.lt/dzl.php?12>. (žiūrėta: 2012-02-18).
44. *Lietuvos švietimo gairės*. (2002).
45. *Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų*. 2003 m. liepos 4 d. Nr. IX-1700. <http://www.smm.lt/kiti/strategija2003-12.doc> (žiūrėta 2013-01-10).
46. *Lietuvos Respublikos Švietimo Įstatymas*. http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/istatymai/i-1489.htm (žiūrėta 2012-12-20).
47. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas* (2011). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=395105 (žiūrėta 2012-01-17).
48. *Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymas* (2010). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=389482&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2013-01-25).
49. Malinauskas, R. (2011). *Rizikos grupės vaikų socialiniai įgūdžiai. Monografija*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
50. Merfeldaitė, O. (2005), *Socialinės pedagoginės pagalbos komanda ugdymo institucijoje: veiklos prielaidos ir organizavimo ypatumai*. <http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2005/76/merfeldaite.pdf> (žiūrėta 2012-01-25).
51. Merfeldaitė, O. (2007). *Socialinės pedagoginės pagalbos efektyvumas mokykloje: klasės auklėtojų požiūris*. Socialinis ugdymas. 3 (14) 8-18.
52. Merfeldaitė, O. (2007). *Socialinių pedagoginių problemų bendrojo lavinimo mokykloje analizė: mokinių ir klasių auklėtojų požiūris*. Pedagogika, 88, 43-49.
53. Merfeldaitė, O. (2009). *Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo stiprinimas sprendžiant vaikų socializacijos problemas*. Socialinis ugdymas, 8(19) 59-61.
54. Minkevičiūtė, J., Morozova G. (2008). *Preveninės veiklos organizavimo mokykloje vertinimas: mokinių požiūris*. Socialiniai mokslai. 2 (18) 169-175.
55. Misiukienė, O., Patauskinė, A. (2009). *Socialinio pedagogo darbo vadovas. Praktinės metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Baltos lankos.
56. Mudrik A. V. *Социальная педагогика*. Москва: Академия, 1999, p. 182.

57. Navaitis, G. (2001). *Psichologinė parama paaugliui*. Vilnius: Kronta.
58. Oliferenko L. J. *Социальная педагогика*. Москва: Академия, 2002, p. 254.
59. Sinkevičienė, R. J. (2005). *Klasės auklėtojo veiklos organizavimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose*. Magistro darbas. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2005~D_20050627_114703-86914/DS.005.0.02.ETD (žiūrėta 2012-01-25).
60. *Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas* (2011). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=404471&p_query=&p_tr2= (žiūrėta: 2012-01-23).
61. Strakšytė, A. (2008). *Mokymosi sėkmę sąlygojantys aplinkos veiksniai ir jų įtaka paauglių motyvacijai*. Jaunųjų mokslininkų darbai, 1 (17), 112-118.
62. Strimaitienė, V., Kvieskaitė, E. (2009). *Tėvų dalyvavimas mokyklos veikloje kaip pozityviosios socializacijos prielaida vaiko mokymosi pasiekimams*. Socialinis ugdymas, 9 (20), 35-47.
63. Stoškuvienė, V. (2004). *Bendrojo lavinimo mokyklos klasės auklėtojo veiklos rezultatyvumo tyrimas*. Magistro darbas. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2004~D_20040607_141124-94086/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2012-01-25).
64. Suciū, A. I., Mata, L. (2011). *Pedagogical Competences – The Key to Efficient Education*. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=3be89667-77cf-4492-a125-a57d7cd41698%40sessionmgr14&vid=5&hid=127> (žiūrėta 2012-02-18).
65. Šedienė, D. (2008). *Klasės auklėtojo vadybinė kompetencija ugdymo procese*. Magistro darbas. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080924_17575614427/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2012-02-21).
66. Rimm, S.B (1998). *Sumažėjusio pažangumo sindromas: priežastys ir gydymas*. Vilnius: Solertija.
67. Rupšienė, L. (2004). *Individualus socialinių pedagogų darbas su vengiančiais lankyti mokyklą mokiniais*. <http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2004/70/rupsiene.pdf> (žiūrėta 2012-02-01).
68. Targamadžė, V., Valeckienė D., Kvieskaitė., E. (2008). *Mokykloje dirbančių specialistų brėžiamų problemų eskizas pedagoginėje-psichologinėje erdvėje*. Socialinis ugdymas, 5 (16), 31-51.
69. Vaitkevičius J. *Socialinės pedagogikos pagrindai : vadovėlis magistrantams, doktorantams, pedagogams, studentams*. Vilnius : Egaldas, 1995, p. 307.
70. Venskūnaitė, V. (2006). *Nesėkmingas mokymasis: šeimos priežastys*. Magistro darbas. http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2006~D_20060629_13440895074/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2012-02-21).
71. Žalimienė L. (2003). *Socialinės paslaugos*. Vilnius : Spauda.

Asta Astrauskienė

SOCIAL PEDAGOGICAL ASSISTANCE TO THE PARTICIPANTS OF THE EDUCATIONAL PROCESS

The Master's Degree Thesis

Summary

There is a lot of talk about student problems and the work of social educators in the scientific literature, trying to help solving them, but there is very little analysis about the evaluations of social pedagogical assistance from the beneficiaries (students, parents) and providers (educators).

The object of the research – The view of educational process participants (students, parents, educators) on the social pedagogical assistance in school. **The purpose of the research** – to reveal the views of educational process participants (students, parents, educators) about the social pedagogical assistance in school. **Objectives of the study** – 1) To analyze the scientific, pedagogical and psychological literature, the legal database, and discuss the theoretical aspects of the investigation. 2) Based on the analysis of scientific literature provide competency content and performance characteristics of educational assistance providers. 3) Uncover key issues that determines the need of pedagogic assistance. 4) Based on the results of the research formulate recommendations for social educators.

The research methods: Analysis of scientific literature and documents, survey of students, parents and educators, statistical analysis of the data. 120 pupils from the schools of Pakruojis and its region participated in this survey, 46 parents and 66 educators and other specialists working in schools (social educator, psychologist, teachers assistant, special educator, speech teacher). For the processing of the data and graphic presentation Microsoft Office Excel 2010 program was used. Statistical methods were used to analyze the data of the research (descriptive statistics: frequency (N), percents (%), reliability ($p < 0,005$)). The study compares the averages of the answers and also looks for statistically important differences between the averages of the answers.

The data of the research shows that most of the participants of the survey knows about the possibility of getting help from the specialists, they are using it and are happy. It turned out that the pupils most often face these issues: inappropriate student behavior at school, unwillingness to learn and ratchet. Sexual harassment, emotional and physical violence that comes from the teachers are the least occurring problems that students face.

The pupils indicated that once they have a problem they usually approach the head teacher of the class or social educator. Most of the pupils do not seek help at all – this happens because there is

no trust in people working at school. The survey showed that social educator not only does his work in accordance with the work of governing documents, but also deals with the documents of feed-ins and pupil transportation. It is very important to the respondents that the social educators are tolerant, trustworthy and sincere.

Keywords: Aid, a social educator, function, cooperation, efficiency.

PRIEDAI

Anketa moksleiviams

Gerb. moksleivi (-e),

Tyrimu siekiama išryškinti pagrindines problemas, susijusias su pedagogine psichologine pagalba mokyklose, ir jų sprendimo būdus. **Jūsų nuomonė labai svarbi!** Prašome Jus atsakyti į visus anketos klausimus. Pažymėkite (apibraudami, pabraukdami, žymėdami kryželiu ar pan.) Jūsų nuomonę labiausiai atitinkantį atsakymo variantą, o jei tokio atsakymo nėra, įrašykite savąjį.

Anketa anoniminė, jos pasirašyti nereikia. Gauti duomenys bus panaudoti magistro darbe.

Pedagoginė pagalba yra susijusi su vaiko ugdymu ir lavinimu, besiremianti jo vystymusi ir sėkminga socializacija. *Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis* – padėti įgyvendinti vaiko teisę į mokslą, jam pačiam, jo tėvams ir mokytojams šalinant mokyklos nelankymo priežastis, susigražinti iš mokyklos išėjusius vaikus, padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal savo psichines ir protines galias ir joje optimaliai adaptuotis.

1. Jūsų lytis
  - vyras moteris
2. Kurioje klasėje mokotės?
  - 6 klasėje 7 klasėje 8 klasėje
3. Kokios vietovės mokykloje mokotės?
  - kaimas
  - miestelis
  - apskrities/rajono centras
4. Su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria moksleiviai?

Problemos	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Kvaišalų vartojimas			
Netinkamas mokinių elgesys pamokose, triukšmas			
Per didelis mokymosi krūvis mokykloje ir namuose			
Konfliktai su mokytojais			
Konfliktai su mokiniais			
Pamokų nelankymas			
Mokinių nenoras mokytis			
Patyčios			
Neįdomus laisvalaikio organizavimas			
Fizinė prievarta, patiriama iš mokytojų			
Fizinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių			
Emocinė prievarta, patiriama iš mokytojų			
Emocinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių			
Seksualinis priekabiavimas			
Tėvų migracija			
Reketas			
Diskriminacija			

Azartiniai žaidimai			

5. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Teiginys	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Žinau apie galimybę mokykloje gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Žinau, į kokį specialistą kreiptis prireikus tam tikros pagalbos			
Mokykloje yra teikiama pedagoginė psichologinė pagalba			
Į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi sunkumų, problemų šeimoje ar mokykloje atvejais			
Mokykloje trūksta specialisto, kuriuo būtų galima visiškai pasitikėti			
Iškilus problemai dažniausiai padeda socialinis pedagogas			
Kai kreipiuosi į specialistus, visada sulaukiu pagalbos			
Mokytojai dažnai nesupranta mokinių problemų			
Ne visi specialistai noriai padeda spręsti problemas			
Iškilusias problemas moksleiviai sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės			
Konfliktų su mokytojais atveju niekas nepadeda			
Sprendžiant problemas tėvai bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais			
Klasės auklėtojai dažnai perleidžia problemas spręsti socialiniam pedagogui			
Mokyklos administracija domisi moksleivių problemomis			

6. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Šeima	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Tėvai žino apie galimybę mokykloje gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Tėvai žino vaikų problemas ir bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais jas spęsdami			
Daugiausia moksleivių problemų yra susijusios su šeima			
Tėvai nesilanko mokykloje, jei nėra priežasties			
Dažniausiai tėvai su mokytojais bendrauja telefonu ar internetu, bet ne tiesiogiai			
Tėvai visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į mokykloje dirbančius specialistus			
Tėvams priimtinausi individualūs pokalbiai su mokytojais			
Tėvai aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose			
Tėvai į specialistus kreipiasi vaiko auklėjimo klausimais			

Tėvai į specialistus kreipiasi esant mokymosi sunkumų			
Tėvai į specialistus kreipiasi vaikų sveikatos klausimais			

7. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Mokykloje dirbančių specialistų, kurie teikia pedagoginę psichologinę pagalbą, veiklos turinys	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti			
Informuoja tėvus apie vaiko problemas ir įtraukia juos į problemos sprendimo procesą			
Dažniausiai specialistai sprendžia moksleivių problemas individualių pokalbių ar užsiėmimų būdu			
Moksleiviai nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais, todėl iškilus problemai į juos nesikreipia			
Iškilus problemai specialistas nenori padėti ir nukreipia pas kitą kolegą			
Pagalbos kokybę lemia specialistų bendravimo įgūdžiai ir charakteris			
Pagalbos kokybę lemia specialistų patirtis ir kompetencija			
Pagalbos kokybę lemia specialistų, šeimos ir moksleivių bendradarbiavimas			
Dažnai imasi spręsti mokinių problemų neprašomi			
Kelia savo profesinę kvalifikaciją pedagoginės psichologinės pagalbos kalusimais			
Sprendami mokinių problemas bendrauja su kitomis institucijomis (policija, seniūnija, VTAT ir kt.)			
Turi visus, sėkmingam darbui reikalingus, reikmenis (kompiuteris, internetas, telefonas, atskiras kabinetas ir kt.)			

Socialinis pedagogas	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Visada išklauso moksleivio problemas, imasi jas spręsti arba nukreipia į kitus profesionalus, jei pats problemas išspręsti negali			
Sprendžia mokyklos nelankymo problemą, šalindamas nelankymo priežastis bei bandydamas sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius			
Padeda moksleiviui adaptuotis mokykloje			
Rengia socialines programas, projektus, vykdo neigiamų socialinių reiškinių prevenciją			
Organizuoja moksleivių laisvalaikio praleidimą			
Informuoja tėvus/globėjus apie vaikų problemas bei			

galimybę gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Tvarko nemokamo maitinimo dokumentus bei konsultuoja tėvus šiuo klausimu			
Rūpinasi moksleivių pavežėjimo klausimu			
Vertina moksleivio šeimos gyvenimo materialines ir buitines sąlygas			
Daug dėmesio skiria moksleivio ir jo šeimos narių tarpusavio santykiams			
Esant reikalui lanko moksleivį namuose			
Įtraukia tėvus į mokykloje rengiamus labdaros, prevencinius renginius			
Turi būti tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus			

8. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Moksleiviai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Dažniausiai problemas sprendžia patys, niekur nesikreipia			
Yra nelinkę mokykloje kalbėti apie su šeima susijusias problemas			
Geranoriškai priima specialistų pagalbą nors į juos ir nesikreipė			
Yra patenkinti mokykloje teikiamos pedagoginės psichologinės pagalbos nauda			
Išsprendę vieną problemą vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą			
Dažniausiai iškilus problemai mokiniai kreipiasi į:			
Klasės auklėtoją			
Socialinį pedagogą			
Specialųjį pedagogą			
Logopedą			
Mokytojo padėjėją			
Psichologą			

DĖKOJAME UŽ ATSAKYMUS!

Anketa pedagogams

Gerb. Pedagoge,

Tyrimu siekiama išryškinti pagrindines problemas, susijusias su pedagogine psichologine pagalba mokyklose, ir jų sprendimo būdus. **Jūsų nuomonė labai svarbi!** Prašome Jus atsakyti į visus anketos klausimus. Pažymėkite (apibraudami, pabraukdami, žymėdami kryželiu ar pan.) Jūsų nuomonę labiausiai atitinkantį atsakymo variantą, o jei tokio atsakymo nėra, įrašykite savąjį.

Anketa anoniminė, jos pasirašyti nereikia. Gauti duomenys bus panaudoti magistro darbe.

Pedagoginė pagalba yra susijusi su vaiko ugdymu ir lavinimu, besiremianti jo vystymusi ir sėkminga socializacija. *Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis* – padėti įgyvendinti vaiko teisę į mokslą, jam pačiam, jo tėvams ir mokytojams šalinant mokyklos nelankymo priežastis, susigražinti iš mokyklos išėjusius vaikus, padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal savo psichines ir protines galias ir joje optimaliai adaptuotis.

1. Jūsų lytis
  - vyras moteris
2. Jūsų amžius
  - iki 40 metų 40-50 metų daugiau nei 50 metų
3. Kokios vietovės mokykloje dirbate?
  - kaimas
  - miestelis
  - apskrities/rajono centras
4. Kokios Jūsų pareigos?
  - mokytojas
  - klasės auklėtojas
  - socialinis pedagogas
  - specialusis pedagogas
  - psichologas
  - mokytojo padėjėjas
  - logopedas
5. Jūsų darbo stažas?
  - 1 metai
  - 1-5 metai
  - 5-10 metų
  - 10-15 metų
  - daugiau nei 15 metų
6. Su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria moksleiviai?

Problemos	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Kvaišalų vartojimas			
Netinkamas mokinių elgesys pamokose, triukšmas			

Per didelis mokymosi krūvis mokykloje ir namuose			
Konfliktai su mokytojais			
Konfliktai su mokiniais			
Pamokų nelankymas			
Mokinių nenoras mokytis			
Patyčios			
Neįdomus laisvalaikio organizavimas			
Fizinė prievarta, patiriama iš mokytojų			
Fizinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių			
Emocinė prievarta, patiriama iš mokytojų			
Emocinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių			
Seksualinis priekabiavimas			
Tėvų migracija			
Reketas			
Diskriminacija			
Azartiniai žaidimai			

7. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Teiginys	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Žinau apie galimybę mokykloje gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Žinau, į kokią specialistą kreiptis prireikus tam tikros pagalbos			
<u>Mokykloje yra teikiama pedagoginė psichologinė pagalba</u>			
Į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi sunkumų, problemų šeimoje ar mokykloje atvejais			
Mokykloje trūksta specialisto, kuriuo būtų galima visiškai pasitikėti			
Iškylus problemai dažniausiai padeda socialinis pedagogas			
Kai kreipiuosi į specialistus, visada sulaukiu pagalbos			
Mokytojai dažnai nesupranta mokinių problemų			
Ne visi specialistai noriai padeda spręsti problemas			
Iškylusias problemas moksleiviai sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės			
Konfliktų su mokytojais atveju niekas nepadeda			
Sprendžiant problemas tėvai bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais			
Klasės auklėtojai dažnai perleidžia problemas spręsti socialiniam pedagogui			
Mokyklos administracija domisi moksleivių problemomis			

8. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Šeima	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Tėvai žino apie galimybę mokykloje gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Tėvai žino vaikų problemas ir bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais jas sprenddami			
Daugiausia moksleivių problemų yra susijusios su šeima			
Tėvai nesilanko mokykloje, jei nėra priežasties			
Dažniausiai tėvai su mokytojais bendrauja telefonu ar internetu, bet ne tiesiogiai			
Tėvai visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į mokykloje dirbančius specialistus			
Tėvams priimtinausi individualūs pokalbiai su mokytojais			
Tėvai aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose			
Tėvai į specialistus kreipiasi vaiko auklėjimo klausimais			
Tėvai į specialistus kreipiasi esant mokymosi sunkumų			
Tėvai į specialistus kreipiasi vaikų sveikatos klausimais			

9. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Mokykloje dirbančių specialistų, kurie teikia pedagoginę psichologinę pagalbą, veiklos turinys	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti			
Informuoja tėvus apie vaiko problemas ir įtraukia juos į problemos sprendimo procesą			
Dažniausiai specialistai sprendžia moksleivių problemas individualių pokalbių ar užsiėmimų būdu			
Moksleiviai nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais, todėl iškilus problemai į juos nesikreipia			
Iškilus problemai specialistas nenori padėti ir nukreipia pas kitą kolegą			
Pagalbos kokybę lemia specialistų bendravimo įgūdžiai ir charakteris			
Pagalbos kokybę lemia specialistų patirtis ir kompetencija			
Pagalbos kokybę lemia specialistų, šeimos ir moksleivių bendradarbiavimas			
Dažnai imasi spręsti mokinių problemų neprašomi			
Kelia savo profesinę kvalifikaciją pedagoginės psichologinės pagalbos kalusimais			
Sprendami mokinių problemas bendrauja su kitomis			

institucijomis (policija, seniūnija, VTAT ir kt.)			
Turi visus, sėkmingam darbui reikalingus, reikmenis (kompiuteris, internetas, telefonas, atskiras kabinetą ir kt.)			

Socialinis pedagogas	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Visada išklauso moksleivio problemas, imasi jas spręsti arba nukreipia į kitus profesionalus, jei pats problemos išspręsti negali			
Sprendžia mokyklos nelankymo problemą, šalindamas nelankymo priežastis bei bandydamas sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius			
Padedą moksleiviui adaptuotis mokykloje			
Rengia socialines programas, projektus, vykdo neigiamų socialinių reiškinių prevenciją			
Organizuoja moksleivių laisvalaikio praleidimą			
Informuoja tėvus/globėjus apie vaikų problemas bei galimybę gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Tvarko nemokamo maitinimo dokumentus bei konsultuoja tėvus šiuo klausimu			
Rūpinasi moksleivių pavežėjimo klausimu			
Vertina moksleivio šeimos gyvenimo materialines ir buities sąlygas			
Daug dėmesio skiria moksleivio ir jo šeimos narių tarpusavio santykiams			
Esant reikalui lanko moksleivį namuose			
Įtraukia tėvus į mokykloje rengiamus labdaros, prevencinius renginius			
Turi būti tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus			

10. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Moksleiviai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Dažniausiai problemas sprendžia patys, niekur nesikreipia			
Jei problemos nesugeba išspręsti pats, kreipiasi į klasės auklėtoją arba socialinį pedagogą			
Yra nelinkę mokykloje kalbėti apie su šeima susijusias problemas			
Geranoriškai priima specialistų pagalbą nors į juos ir nesikreipė			
Yra patenkinti mokykloje teikiamos pedagoginės psichologinės pagalbos nauda			
Išsprendę vieną problemą vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą			

Anketa tėvams

Gerb. Tėveliai,

Tyrimu siekiama išryškinti pagrindines problemas, susijusias su pedagogine psichologine pagalba mokyklose, ir jų sprendimo būdus. **Jūsų nuomonė labai svarbi!** Prašome Jus atsakyti į visus anketos klausimus. Pažymėkite (apibraudami, pabraukdami, žymėdami kryželiu ar pan.) Jūsų nuomonę labiausiai atitinkantį atsakymo variantą, o jei tokio atsakymo nėra, įrašykite savąjį.

Anketa anoniminė, jos pasirašyti nereikia. Gauti duomenys bus panaudoti magistro darbe.

Pedagoginė pagalba yra susijusi su vaiko ugdymu ir lavinimu, besiremianti jo vystymusi ir sėkminga socializacija. *Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis* – padėti įgyvendinti vaiko teisę į mokslą, jam pačiam, jo tėvams ir mokytojams šalinant mokyklos nelankymo priežastis, susigražinti iš mokyklos išėjusius vaikus, padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal savo psichines ir protines galias ir joje optimaliai adaptuotis.

9. Jūsų lytis

- vyras moteris

10. Jūsų amžius

- iki 40 metų 40-50 metų daugiau nei 50 metų

11. Jūsų gyvenamoji vieta?

- kaimas
 miestelis
 apskrities/rajono centras

12. Jūsų išsilavinimas

- Pagrindinis
 Vidurinis
 Profesinis
 Aukštesnysis
 Aukštasis neuniversitetinis
 Aukštasis universitetinis

13. Su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria moksleiviai?

Problemos	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Kvaišalų vartojimas			
Netinkamas mokinių elgesys pamokose, triukšmas			
Per didelis mokymosi krūvis mokykloje ir namuose			
Konfliktai su mokytojais			
Konfliktai su mokiniais			
Pamokų nelankymas			
Mokinių nenoras mokytis			
Patyčios			

Neįdomus laisvalaikio organizavimas			
Fizinė prievarta, patiriama iš mokytojų			
Fizinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių			
Emocinė prievarta, patiriama iš mokytojų			
Emocinė prievarta, patiriama iš kitų mokinių			
Seksualinis priekabiavimas			
Tėvų migracija			
Reketas			
Diskriminacija			
Azartiniai žaidimai			

14. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Teiginys	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Žinau apie galimybę mokykloje gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Žinau, į kokią specialistą kreiptis prireikus tam tikros pagalbos			
Mokykloje yra teikiama pedagoginė psichologinė pagalba			
Į socialinį pedagogą reikia kreiptis esant mokymosi sunkumų, problemų šeimoje ar mokykloje atvejais			
Mokykloje trūksta specialisto, kuriuo būtų galima visiškai pasitikėti			
Iškilus problemai dažniausiai padeda socialinis pedagogas			
Kai kreipiuosi į specialistus, visada sulaukiu pagalbos			
Mokytojai dažnai nesupranta mokinių problemų			
Ne visi specialistai noriai padeda spręsti problemas			
Iškilusias problemas moksleiviai sprendžia patys, nes mano, kad kiti padėti negalės			
Konfliktų su mokytojais atveju niekas nepada			
Sprendžiant problemas tėvai bendradarbiauja su mokykloje dirbančiais specialistais			
Klasės auklėtojai dažnai perleidžia problemas spręsti socialiniam pedagogui			
Mokyklos administracija domisi moksleivių problemomis			

15. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Šeima	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Tėvai žino apie galimybę mokykloje gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Tėvai žino vaikų problemas ir bendradarbiauja su			

mokykloje dirbančiais specialistais jas spęsdami			
Daugiausia moksleivių problemų yra susijusios su šeima			
Tėvai nesilanko mokykloje, jei nėra priežasties			
Dažniausiai tėvai su mokytojais bendrauja telefonu ar internetu, bet ne tiesiogiai			
Tėvai visada sulaukia pagalbos, kai kreipiasi į mokykloje dirbančius specialistus			
Tėvams priimtinausi individualūs pokalbiai su mokytojais			
Tėvai aktyviai dalyvauja tėvų susirinkimuose			
Tėvai į specialistus kreipiasi vaiko auklėjimo klausimais			
Tėvai į specialistus kreipiasi esant mokymosi sunkumų			
Tėvai į specialistus kreipiasi vaikų sveikatos klausimais			

16. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Mokykloje dirbančių specialistų, kurie teikia pedagoginę psichologinę pagalbą, veiklos turinys	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Visada išklauso moksleivių problemas ir padeda jas spręsti			
Informuoja tėvus apie vaiko problemas ir įtraukia juos į problemos sprendimo procesą			
Dažniausiai specialistai sprendžia moksleivių problemas individualių pokalbių ar užsiėmimų būdu			
Moksleiviai nepasitiki mokykloje dirbančiais specialistais, todėl iškilus problemai į juos nesikreipia			
Iškilus problemai specialistas nenori padėti ir nukreipia pas kitą kolegą			
Pagalbos kokybę lemia specialistų bendravimo įgūdžiai ir charakteris			
Pagalbos kokybę lemia specialistų patirtis ir kompetencija			
Pagalbos kokybę lemia specialistų, šeimos ir moksleivių bendradarbiavimas			
Dažnai imasi spręsti mokinių problemų neprašomi			
Kelia savo profesinę kvalifikaciją pedagoginės psichologinės pagalbos klausimais			
Spręsdami mokinių problemas bendrauja su kitomis institucijomis (policija, seniūnija, VTAT ir kt.)			
Turi visus, sėkmingam darbui reikalingus, reikmenis (kompiuteris, internetas, telefonas, atskiras kabinetas ir kt.)			

Socialinis pedagogas	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Visada išklauso moksleivio problemas, imasi jas spręsti arba nukreipia į kitus profesionalus, jei pats problemos išspręsti negali			

Sprendžia mokyklos nelankymo problemą, šalindamas nelankymo priežastis bei bandydamas sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius			
Padedą moksleiviui adaptuotis mokykloje			
Rengia socialines programas, projektus, vykdo neigiamų socialinių reiškinių prevenciją			
Organizuoja moksleivių laisvalaikio praleidimą			
Informuoja tėvus/globėjus apie vaikų problemas bei galimybę gauti pedagoginę psichologinę pagalbą			
Tvarko nemokamo maitinimo dokumentus bei konsultuoja tėvus šiuo klausimu			
Rūpinasi moksleivių pavežėjimo klausimu			
Vertina moksleivio šeimos gyvenimo materialines ir buitines sąlygas			
Daug dėmesio skiria moksleivio ir jo šeimos narių tarpusavio santykiams			
Esant reikalui lanko moksleivį namuose			
Įtraukia tėvus į mokykloje rengiamus labdaros, prevencinius renginius			
Turi būti tolerantiškas, patikimas ir nuoširdus			

17. Atsakykite į kiekvieną išvardintą teiginį kiekvienoje eilutėje pasirenkant po 1 atsakymą

Moksleiviai	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
Dažniausiai problemas sprendžia patys, niekur nesikreipia			
Jei problemos nesugeba išspręsti pats, kreipiasi į klasės auklėtoją arba socialinį pedagogą			
Yra nelinkę mokykloje kalbėti apie su šeima susijusias problemas			
Geranoriškai priima specialistų pagalbą nors į juos ir nesikreipė			
Yra patenkinti mokykloje teikiamos pedagoginės psichologinės pagalbos nauda			
Išsprendę vieną problemą vėliau kreipiasi į specialistus dar kartą			

DĖKOJAME UŽ ATSAKYMUS!